hiking trails & cycling routes

ARCHANES-ASTEROUSIA MUNICIPALITY

περιπατητικές & ποδηλατικές διαδρομές

ΔΗΜΟΥ ΑΡΧΑΝΩΝ-ΑΣΤΕΡΟΥΣΙΩΝ

ΔΗΜΟΣ ΑΡΧΑΝΩΝ ΑΣΤΕΡΟΥΣΙΩΝ
ένας τόπος για όλες τις αισθήσεις

ISBN 978-960-7850-08-9

ΕΝΑΣ ΤΟΠΟΣ ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΑΙΣΘΗΣΕΙΣ

ΔΗΜΟΣ ΑΡΧΑΝΩΝ - ΑΣΤΕΡΟΥΣΙΩΝ

Ο Δήμος Αρχανών-Αστερουσίων βρίσκεται στο κέντρο του *Νομού Ηρακλείου*, πολύ κοντά στο αστικό κέντρο του *Ηρακλείου*, και φτάνει μέχρι τα νότια παράλια της Κρήτης, στην έξοδο προς το *Λυβικό* πέλαγος. Πρόκειται για μια περιοχή με εξαιρετικά ποικιλόμορφο ανάγλυφο, χάρη στους δύο ορεινούς όγκους, το *Γιούχτα* και τα *Αστερούσια*, την εύφορη πεδιάδα της *Μεσαράς*, που από την αρχαιότητα αποτέλεσε σκηνικό μεγάλων πολιτισμών, αλλά και τις λοφώδεις εξάρσεις, τους χειμάρρους και τα φαράγγια που χαράσσουν το τοπίο, διαμορφώνοντας ιδανικά περιβάλλοντα για σπάνια είδη πανίδας και χλωρίδας.

Η περιοχή του Δήμου είναι επίσης ξεχωριστή γιατί εδώ βρίσκονται μερικά από τα πλέον φημισμένα κέντρα μουσικής παράδοσης, αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και πολιτισμού. Οι *Αρχάνες* και η *Εθιά* είναι χαρακτηρισμένοι παραδοσιακοί οικισμοί, στη *Μυρτιά* εδρεύει το παγκόσμιας φήμης μουσείο του *Νίκου Καζαντζάκη*, το *Χουδέτσι* αποτελεί μουσικό προσκύνημα για χιλιάδες μουσικούς, ανατολίτικης-τροπικής παραδοσιακής μουσικής, που συρρέουν όλο το χρόνο. Το *Αστρίτσι* φημίζεται για το πολιτιστικό κάμπινγκ θεατρικών φοιτητικών και άλλων ομάδων από όλη την Ελλάδα. Όλα αυτά και πλήθος άλλων έχουν καταστήσει το Δήμο μία κυψέλη πολιτισμού.

Πέραν όμως από τα μνημεία και τις δράσεις πολιτισμού, πέραν από τις περιοχές ιδιαιτέρου φυσικού κάλλους και βιοποικιλότητας, ο Δήμος Αρχανών - Αστερουσίων έχει ένα μοναδικό πλεονέκτημα. Έχει καταφέρει να προσαρμοστεί στη σύγχρονη εποχή, διατηρώντας ζωντανή την ατμόσφαιρα της παράδοσης και το χαρακτήρα της ανόθευτης ενδοχώρας. Ο αγροτικός προσανατολισμός της οικονομίας και της κοινωνικής οργάνωσης, είναι και η δικλείδα για τη διατήρηση ενός γνήσια αγροτικού τοπίου, σπαρμένου από παραδοσιακά και ζωντανά χωριά, απέραντους ελαιώνες, αμπελώνες και βοσκοτόπια. Ιδανικός προορισμός για όποιον επιλέξει να αποδράσει από την καθημερινότητα ή να ταξιδέψει και να γνωρίσει αυθεντικές πτυχές της κρητικής φύσης και ζωής.

Με αυτά και πολλά άλλα, ο Δήμος Αρχανών-Αστερουσίων συγκαταλέγεται πλέον στις περιοχές με πολύ μεγάλη επισκεψιμότητα από ντόπιους και ξένους. Ο τόπος αυτός, μπορεί να μην διαθέτει υπερπολυτελή ξενοδοχεία και υπηρεσίες, που συνήθως συνοδεύουν τις υποδομές μαζικού τουρισμού, έχει όμως διαμορφώσει το δικό του τουριστικό προϊόν, γεγονός που τον έχει τοποθετήσει στις πρώτες θέσεις προτίμησης πολλών ομάδων ειδικών ενδιαφερόντων. Φυσιολάτρες, πεζοπόροι, λάτρεις των σπορ του βουνού, περιηγητές θρησκευτικών και πολιτιστικών μνημείων, οικογένειες, ομάδες νέων και μαθητών ξέρουν ότι εδώ θα βρουν μια φύση ανόθευτη, έναν ανεξάντλητο πολιτισμικό πλούτο και γνήσια φιλοξενία, όπως εκφράζεται μέσα από την πληθωρικότητα των ανθρώπων, τη γαστρονομική τους κουλτούρα, τα ήθη, τα έθιμα, τις γιορτές τους.

Αρχαιότητες, μνημεία, αναρριχητικές πίστες, φαράγγια, πεζοπορικά και ορειβατικά μονοπάτια, ποδηλατικές διαδρομές, οργανωμένες τουριστικά αλλά και ερημικές παραλίες και κολπίσκοι, θεσμοί πολιτισμού παγκόσμιας φήμης και τέλος, παράδοση γαστρονομική και οινική, με τους δρόμους του κρασιού και τα επισκέψιμα οινοποιεία (αφού εδώ παράγεται πάνω από το 70% της συνολικής παραγωγής επωνύμου κρασιού στην Κρήτη και λειτουργούν αξιόλογες βιομηχανικές μονάδες ωρίμανσης και εμφιάλωσης οίνου) συνθέτουν ένα εκπληκτικό μωσαϊκό πόλων τουριστικού ενδιαφέροντος.

Στο χάρτη που κρατάτε στα χέρια σας, επιχειρούμε να επισημάνουμε διαδρομές πεζοπορικές, ποδηλατικές, αλλά και οδικές, που θα σας βοηθήσουν να περιηγηθείτε σε όλα τα παραπάνω, ανάλογα με τα ενδιαφέροντά σας. Σε συνδυασμό με τους δύο έντυπους οδηγούς του δήμου (γενικός πληροφοριακός και ειδικός για τις διαδρομές) που θα βρείτε στα ΚΕΠ και στα δημοτικά καταστήματα σε *Αρχάνες*, *Πεζά* και *Πύργο*, θα μπορέσετε να γνωρίσετε σε βάθος τη φύση και τον πολιτισμό της περιοχής και των ανθρώπων της από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.

Καλό ταξίδι!

ΤΑ HIGHLIGHTS ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ

① **Αρχάνες (οικισμός):** Πρόκειται για έναν από τους ωραιότερους οικισμούς της ενδοχώρας της Κρήτης με την προνομιακή του θέση στους πρόποδες του επιβλητικού βουνού *Γιούχτας*. Ο οικισμός αυτός καταγράφει περισσότερα από 4000 χρόνια συνεχούς ζωής και παρουσιάζει εξαιρετικό αρχιτεκτονικό και πολεοδομικό ενδιαφέρον: τα νεοκλασικά κτίρια δεσπόζουν στο δομημένο τοπίο, ενώ δε λείπουν και τα στοιχεία της ντόπιας παραδοσιακής αρχιτεκτονικής. Διαθέτει σημαντικές τουριστικές και πολιτιστικές υποδομές.

② **Μινωικό νεκροταφείο στο Φουρνί:** Βορειοδυτικά από τις *Αρχάνες*, βρίσκεται ο μικρός λόφος *Φουρνί*, όπου αποκαλύφθηκε μινωικό νεκροταφείο, ένας από τους σημαντικότερους ταφικούς χώρους, όχι μόνο των *Αρχανών*, αλλά και ολόκληρης της *Κρήτης*. Με τις ανασκαφές των τελευταίων χρόνων αποκαλύφθηκαν μέχρι τώρα 26 κτίρια, τα περισσότερα ταφικά, ανάμεσα στα οποία πέντε θολωτοί τάφοι, αλλά και άλλα λατρευτικής και κοσμικής χρήσης. Το *Φουρνί* θεωρείται ως «το σημαντικότερο νεκροταφείο της Κρήτης» και «ένα από τα σπουδαιότερα του κρητομυκηναϊκού κόσμου». Η πρόσβαση στο *Φουρνί* γίνεται σήμερα από ένα πανάρχαιο μονοπάτι που το συνδέει με τις *Κάτω Αρχάνες*. Αναζητήστε επίσης τη μινωική έπαυλη στο *Βαθύπετρο*, τα *Ανεμόσπηλια* και το Ιερό Κορυφής στο *Γιούχτα*, το Ανάκτορο των *Αρχανών* στην *Τουρκογειτονιά*, όπως επίσης τους αρχαιολογικούς χώρους στον υπόλοιπο Δήμο.

③ **Γιούχτας:** Η μονή του *Σωτήρα Χριστού* (γνωστότερη ως *Αφέντη Χριστού*) ήταν κτισμένη στην δεύτερη ψηλότερη κορυφή του ιερού βουνού των Μινωιτών, του *Γιούχτα*. Σήμερα από το εγκαταλελειμμένο μοναστήρι απομένει ο τετράκλιτος ναός. Η θέα από το ξωκλήσι, που είναι χτισμένο πάνω από τους δυτικούς γκρεμούς του *Γιούχτα*, είναι εκπληκτική, καθώς έχει εποπτεία σε όλα τα σημεία του ορίζοντα. Στο μοναστήρι οδηγεί χωματόδρομος από τις *Αρχάνες*. Σε κοντινή απόσταση από την εκκλησία του *Αφέντη Χριστού* σώζονται τα ερείπια ενός κτηρίου που έχει συνδεθεί με το ερημητήριο του *Αγίου Παύλου*. Η πρόσβαση όμως σε αυτό είναι δύσκολη και επικίνδυνη. Οι πιο τολμηροί, μπορούν να επιχειρήσουν να το προσεγγίσουν από κάτω, με κατεύθυνση προς το εκκλησάκι του *Τιμίου Σταυρού*, αλλά θέλει ιδιαίτερη προσοχή.

④ **Μυρτιά (οικισμός και μουσείο):** Το ιστορικό χωριό *Βαρβάροι*, η σημερινή *Μυρτιά*, είναι ο τόπος καταγωγής του Νίκου Καζαντζάκη. Στην πλατεία του χωριού, δεσπόζει το Μουσείο Νίκου Καζαντζάκη στο οποίο με σύγχρονο μουσειολογικό τρόπο εκτίθενται χειρόγραφα και σημειώσεις του, εκδόσεις των έργων του σε διάφορες γλώσσες, σπάνιο φωτογραφικό υλικό και άλλα. Το Μουσείο αποτελεί σήμερα ένα παγκόσμιο πνευματικό προσκύνημα και δεν είναι υπερβολή να ισχυριστεί κανείς ότι είναι από μόνο του ένας βασικός λόγος για να επισκεφτεί κανείς την περιοχή. (Μουσείο Νίκου Καζαντζάκη, τηλ.: 2810-741689, http://www.kazantzakis-museum.gr)

⑤ **Χουδέτσι (οικισμός και μουσείο):** Το *Χουδέτσι*, είναι μια ζωηρή κυψέλη μουσικής παράδοσης και πολιτισμού. Στο μικρό αυτό χωριό η κίνηση από μουσικούς κάθε ηλικίας και προέλευσης δεν σταματά σχεδόν ποτέ. Το μυστικό είναι το Μουσικό Εργαστήρι «Λαβύρινθος», με το φημισμένο μουσικό Ross Daly, που έχουν καταστήσει το χωριό σημείο αναφοράς παγκόσμιας εμβέλειας, διοργανώνοντας συναυλίες και σεμινάρια μουσικών τροπικών οργάνων που παρακολουθούν μαθητές από όλο τον κόσμο. Στο παλιό κτίριο που φιλοξενεί το «Λαβύρινθο», λειτουργεί και επισκέψιμο μουσείο με πάνω από 200 όργανα τροπικής παραδοσιακής μουσικής. Στα πλαίσια λειτουργίας του Μ.Ε.Λ και με την σύμπραξη της τοπικής κοινωνίας διοργανώνεται κάθε χρόνο τον Αύγουστο το Houdetsi Festival με πλήθος συναυλιών και εκθέσεων τοπικών προϊόντων (τηλ.: 2810-741027, http://www.labyrinthmusic.gr, http://www.houdetsifestival.gr).

⑥ **Αστρίτσι (οικισμός):** Μόλις 12 χλμ. από το *Χουδέτσι*, αποτελεί τον τόπο του περίφημου Πολιτιστικού Κάμπινγκ. Ενός πολιτιστικού φεστιβάλ πανελλήνιας εμβέλειας που διοργανώνεται κάθε χρόνο στα μέσα του καλοκαιριού στο πανέμορφο Φαράγγι του Αϊ Γιάννη στη *Κάτω Βρύση*.

⑦ **Εκθετήριο Ένωσης Πεζών:** Πρόκειται για μια συλλογή εκθεμάτων από εργαλεία και εξοπλισμό για την παραγωγή παραδοσιακών προϊόντων όπως το λάδι, (ελαιοτριβείο, μυλόπετρες, χειροκίνητη πρέσα ελαιόπαστας) το κρασί (πιεστήριο σταφυλιών, αντλία κρασιού, συσκευή απόσταξης κ.ά.). Στον ίδιο χώρο λειτουργεί αίθουσα γευσιγνωσίας και πωλητήριο κρασιών. (*Καλλονή*, τηλ: 2810-741945 -7).

⑧ **Φαράγγι Κνωσανό, Αστρακιανό, Κουναβιανό.** Μικρά φαράγγια με οργιώδη βλάστηση, υδραγωγεία, νερόμυλους και πηγαία νερά, διαφόρων ιστορικών περιόδων που συνοδεύουν τον πεζοπόρο καθ' όλη τη διάρκεια της πορείας του. Οι πεζοπορικές διαδρομές είναι βατές για κάθε ενδιαφερόμενο, αλλά σας συστήνουμε να επικοινωνείτε με το Δήμο (τηλ.: 2813 401156) για περισσότερες πληροφορίες γιατί η προσβασιμότητα μπορεί να διαφοροποιηθεί, μερικώς, ανάλογα με την εποχή που το επισκέπτεστε.
Φαράγγι της Σπηλιώτισσας: Ένα πανέμορφο φαράγγι μισής ώρας περπάτημα, μια όαση πρασίνου ανάμεσα σε δύο οικισμούς, τον *Άγιο Βασίλειο* και το *Χουδέτσι*. Στην είσοδό του, από τον *Άγιο Βασίλειο* βρίσκεται το μοναστήρι της *Σπηλιώτισσας*. (Για επισκέψεις κατόπιν συνεννόησης, τηλ.: 2810-741370)

⑨ **Μονή Αγίου Γεωργίου Επανωσήφη:** Βρίσκεται σε υψόμετρο 480μ., σε απόσταση 32 χλμ. από το *Ηράκλειο* και θεωρείται ως ένα από τα πλουσιότερα και μεγαλύτερα μοναστήρια της Κρήτης. Αναπτύχθηκε κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας και είναι αφιερωμένο στον *Αγ. Γεώργιο*. Η δομή της Μονής θυμίζει τη λαϊκή κρητική αρχιτεκτονική του 17ου αιώνα, με ανεξάρτητα κελιά χτισμένα το ένα δίπλα στο άλλο. Το 18º αι. ήταν ένα από τα σπουδαιότερα πνευματικά κέντρα του νησιού. Στην επανάσταση του 1821 πρόσφερε τα πολύτιμα κειμήλια που διέθετε, προκειμένου να αγοραστούν όπλα για τον αγώνα της ανεξαρτησίας. Ιερά κειμήλια και χειρόγραφα του 18ου αι. μπορεί να δει ο επισκέπτης στο μικρό μουσείο εκκλησιαστικής τέχνης που βρίσκεται στο χώρο της μονής.

⑩ **Υδροβιότοποι:** Οι λίμνες των *Αρμανογειών* (380μ.) και των *Δαμανίων* αποτελούν πλέον ενδιαίτημα για δεκάδες είδη από μικροπούλια, ιδανικά για τους λάτρεις παρατήρησης άγριας πανίδας. Και στις δύο περιπτώσεις, οι λίμνες είναι αποτέλεσμα της δημιουργίας μικρών φραγμάτων για τις ανάγκες κυρίως άρδευσης των γύρω καλλιεργειών. Από τη στιγμή που δημιουργήθηκαν, (το 2003 στα *Δαμάνια* και το 2004 στα *Αρμανώγεια*) οι λίμνες μετατράπηκαν πολύ σύντομα σε σταθμό για δεκάδες είδη μεταναστευτικών πουλιών κυρίως κατά τη διάρκεια της άνοιξης και του φθινοπώρου.

⑪ **Επισκέψιμα οινοποιεία (Δρόμοι του Κρασιού):** Οι λάτρεις του καλού κρασιού, βρίσκεστε στο σωστό μέρος. Η μεσόγεια ζώνη του δήμου Αρχανών Αστερουσίων είναι από τις πιο σημαντικές οινοπαραγωγικές ζώνες της Κρήτης. Στο Δήμο βρίσκονται τα περισσότερα οινοποιεία του Νομού, τα οποία είναι επισκέψιμα και προσφέρουν ξεναγήσεις και γευσιγνωσίες. Από τα οινοποιεία ή από το Δήμο θα προμηθευτείτε τα έντυπα «Δρόμοι του Κρασιού» που θα σας κατευθύνουν προς μια κυκλική διάσχιση της ενδοχώρας που καλύπτει στο σύνολο της την οινοποιητική ζώνη της περιοχής και δίνει τη δυνατότητα στον επισκέπτη να γνωρίσει μια από τις πλέον αντιπροσωπευτικές αμπελουργικές - οινοπαραγωγικές ζώνες της Κρήτης (http://www.winesofcrete.gr).

⑫ **Εθιά (οικισμός) - Κέντρο Πληροφόρησης για τον Ορεινό όγκο των Αστερουσίων:** Μικρός οικισμός, τυπικό δείγμα κρητικού ορεινού χωριού, πάνω στην οροσειρά των *Αστερουσίων* σε υψόμετρο 750μ., ανάμεσα σε πέντε βουνοκορφές. Στην είσοδο του χωριού, στον προαύλιο χώρο του παλαιού δημοτικού σχολείου λειτουργεί το Κέντρο Πληροφόρησης του Δήμου για την προστατευόμενη περιοχή των *Αστερουσίων*, αλλά και για τις σημαντικές περιβαλλοντικά περιοχές όλου του Δήμου. Εδώ έχει διαμορφωθεί και κατασκηνωτικός χώρος με όλα τα απαραίτητα, για όσους ενδιαφέρονται να διανυκτερεύσουν.

⑬ **Αχεντριάς:** Χαρακτηριστικό δείγμα κτηνοτροφικού χωριού των *Αστερουσίων*, απ' όπου ξεκινούν μερικά από τα ωραιότερα πεζοπορικά μονοπάτια της ορεινής αυτής ζώνης. Στο παλιό δημοτικό σχολείο του χωριού λειτουργεί κέντρο φιλοξενίας επισκεπτών με κατασκηνωτικό εξοπλισμό.

⑭ **Μοναστήρι Αγίου Νικήτα και γύρω περιοχή:** Το Εκκλησάκι της Μονής είναι αφιερωμένο στον *Άγιο Νικήτα*, έχει κτιστεί μέσα στον βράχο και φαίνεται ότι ιδρύθηκε τον 14º-15º αι. Ένα μονοπάτι με 230 σκαλοπάτια οδηγεί στην πανέμορφη και ερημική παραλία του *Αγίου Νικήτα*. Από εδώ και δυτικά ξεκινάει μια αλληλουχία υπέροχων ερημικών παραλιών με πλήθος βραχοσπηλιών και φυσικών αλυκών. Βόρεια της παραλίας ξεκινάει το περίφημο φοινικόδασος του *Αγίου Νικήτα* (συστάδα από φοίνικες του *Θεόφραστου*), μια όαση πρασίνου στο άνυδρο αυτό κομμάτι των *Αστερουσίων*. Η διαδρομή προς τον *Άγιο Νικήτα* είναι από τις πιο συναρπαστικές της περιοχής καθώς περνάει δίπλα από απότομους γκρεμούς και γυμνά κοφτερά βράχια με επιβλητικές θέες (απαιτείται όχημα 4Χ4).

⑮ **Χαράκι στο Χάρακα:** Το *Χαράκι* είναι ένας πέτρινος ασβεστολιθικός όγκος ύψους 35 περίπου μέτρων στη ΝΔ πλευρά του χωριού *Χάρακας*. Η οχυρωματική του θέση, που επέτρεπε εποπτεία σε όλη την πεδιάδα της *Μεσαράς*, οδήγησε τους Ενετούς στο να φτιάξουν εδώ ένα φρούριο. Σήμερα διασώζονται τα ερείπια του φρουρίου αλλά και το εκκλησάκι της *Μεταμόρφωσης του Σωτήρος*.

⑯ **Extreme sports:** Αν είστε λάτρεις του canyoning, της αναρρίχησης βράχου, της ορειβασίας, της ορεινής ποδηλασίας και του κανό θα πρέπει να γνωρίζετε ότι η περιοχή των *Αστερουσίων* και του *Γιούχτα* είναι ιδανική για να ασκήσετε τα σπορ αυτά. Αναρριχητικές διαδρομές υπάρχουν στημένες στα απόκρημνα εντυπωσιακά φαράγγια. Είναι μόνιμα ασφαλισμένα για τεχνικές καταβάσεις στα Αστερούσια, ενώ διαδρομές πεζοπορικές-ορειβατικές, ποδηλατικές διατίθενται σε μορφή συντεταγμένων για όσους έχουν τη δυνατότητα χρήσης gps. Για όλα αυτά αναζητήστε τον έντυπο οδηγό διαδρομών του Δήμου Αρχανών - Αστερουσίων από τα ΚΕΠ και τα Δημοτικά καταστήματα σε *Πεζά*, *Πύργο* και *Αρχάνες* (τηλ.: 2813-401156).

⑰ **Τράπεζα διάσωσης τοπικών σπόρων και ποικιλιών στον Πύργο:** Σε μια εποχή που η σημασία της διάσωσης των ντόπιων σπόρων αποκτά τεράστια σημασία, ο Δήμος Αρχανών - Αστερουσίων, ενεργοί δημότες και μέλη του Δικτύου ΠΕΛΙΤΗ στον *Πύργο*, συνεργάστηκαν σε χωράφι 2 στρεμμάτων ιδιοκτησίας του Δήμου για τη δημιουργία ενός αγροκτήματος όπου καλλιεργούνται και διανέμονται σπόροι από τοπικές ποικιλίες λαχανικών και φρούτων, ανθεκτικές και γεμάτες γεύση και αρώματα. Το χωράφι είναι επισκέψιμο μετά από επικοινωνία με την ομάδα καλλιεργητών.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Για όλα τα παραπάνω μπορείτε να ενημερώνεστε από τα Δημοτικά Καταστήματα και τα ΚΕΠ σε *Αρχάνες* (τηλ.:2810-752960), *Πεζά* (τηλ.:2813-401141 -156) και *Πύργο* (τηλ.:2893-340128 -129).

Για επισκέψεις στους αρχαιολογικούς χώρους, κατόπιν συνεννόησης με την Αρχαιολογική Συλλογή Αρχανών - Ωράριο λειτουργίας: Καθημερινά εκτός Τρίτης από 08.00πμ-15.00μμ. τηλ.: 2810-752712.

www.archanes-asterousia.gr
www.dimos-archanon-asterousion.gr

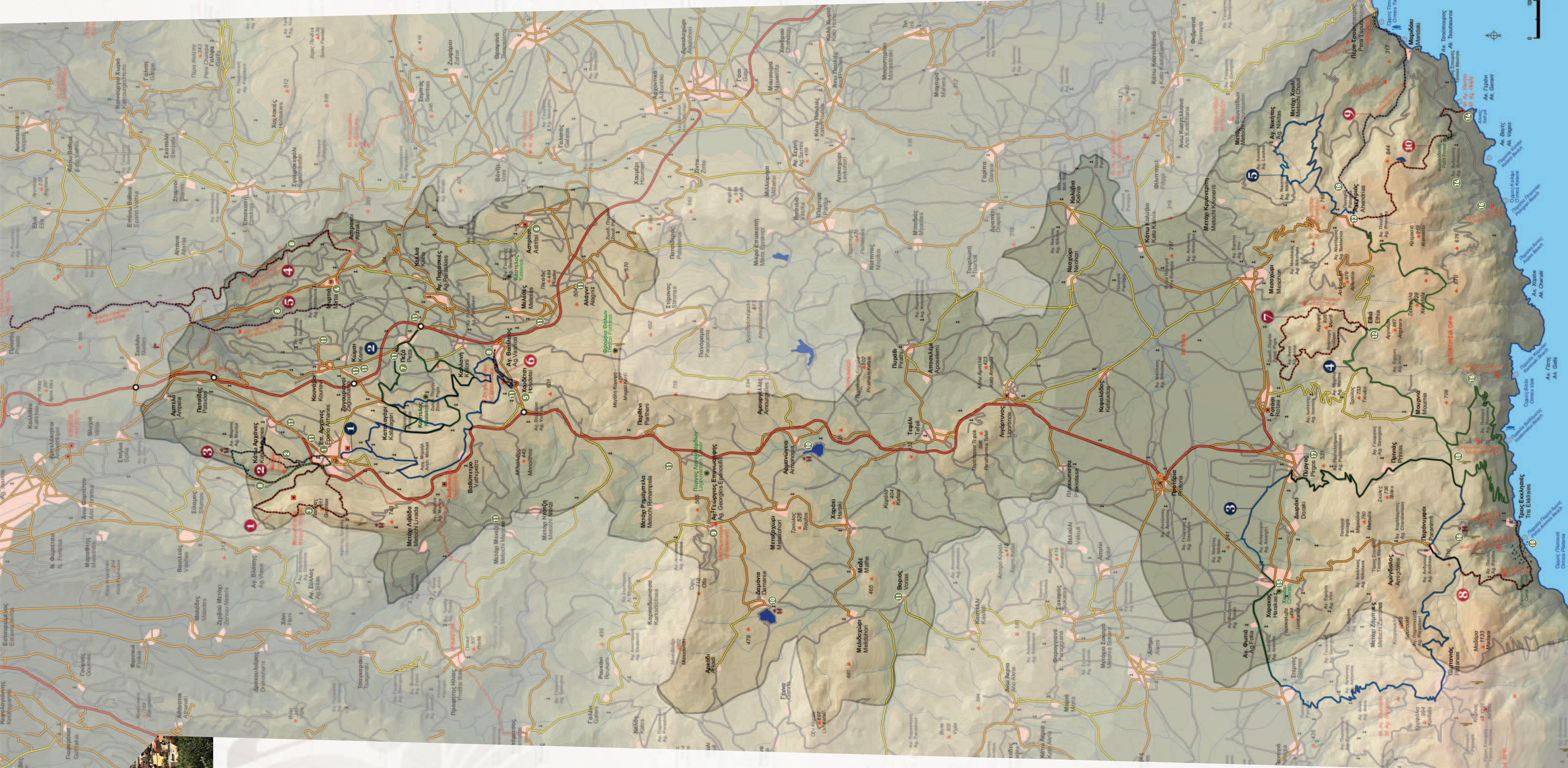

A PLACE CARING TO ALL YOUR SENSES

MUNICIPALITY OF ARCHANES - ASTEROUSIA

The Municipality of Archanes-Asterousia is located in the centre of the *Prefecture of Heraklion*, very close to the urban centre of *Heraklion*, and extends to the south coast of Crete, on the *Libyan Sea*. It is a region with an exceptionally versatile landscape, thanks to the two mountain masses, namely, *Mt. Juktas* and the *Asterousia Mountain Range*, the fertile plain of *Mesara*, the seat of great cultures since antiquity, as well as the hills, torrent beds and gorges that carve through the landscape, forming ideal habitats for rare fauna and flora species.

The Municipality also stands out because it is home to some of the most renowned musical tradition, architectural heritage and cultural centres. *Archanes* and *Ethia* have been characterized as traditional hamlets, *Myrtia* is home to the world-renowned *Nikos Kazantzakis Museum*, *Houdetsi* is a Middle Eastern Modal music pilgrimage for thousands of musicians visiting throughout the year. *Astritsi* is famous for its Cultural Campsite for acting students and other groups from all over Greece. These factors and many more have made the Municipality a cultural hub.

Apart from the monuments and cultural activities, the areas of natural beauty and biodiversity, the Archanes–Asterousia Municipality has a unique advantage. It has managed to adapt to modern times, while keeping the atmosphere of tradition and its unadulterated hinterland character. The agricultural orientation of its economy and social organisation are the safety valve preserving an authentically agricultural landscape, interspersed with traditional villages, full of life, endless olive groves, vineyards and pastures. It is an ideal destination for anyone who wants to escape from their daily routine or to travel and encounter authentic aspects of Cretan nature and life.

All these factors and many more are what make the Municipality of Archanes–Asterousia a frequently visited destinations for both local and international visitors. This land may not offer luxurious hotels and services that usually come with mass tourism infrastructure, but it has shaped its very own tourism product, a fact that has made it a top choice for many special interest groups. Nature lovers, hikers, mountain sports lovers, religious and cultural site tourists, families, groups of young people and students, know that they will find nature at its most unspoiled here, an endless source of cultural wealth and genuine hospitality, as expressed through the exuberant locals, their gastronomic culture, their customs, traditions and feasts.

Antiquities, monuments, climbing walls, gorges, hiking and mountain climbing trails, cycling routes, well organized tourist beaches and deserted coves, cultural institutions of world renown, and, lastly, gastronomic and wine tradition, with the wine routes and wineries open to visitors (more than 70% of Crete's wine is produced here and there are noteworthy aging and bottling plants) compose an amazing mosaic of tourist interest attractions.

In the map you are holding, we have tried to point out the hiking trails, cycling routes and roads you can take to help you explore all of the above, depending on your interests. In combination with the two printed guides of the Municipality (general information and specialised information on trails), available at local KEPs (Citizens' Service Centres) and Town Halls in Archanes, Peza and Pyrgos, you will be able to gain in-depth knowledge of the nature and culture of the region and its people from antiquity to the present.

Bon Voyage!

MUNICIPALITY HIGHLIGHTS

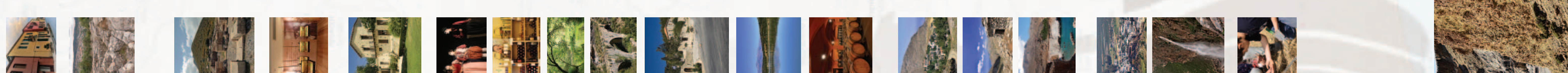

① **Archanes (hamlet):** This is one of the most beautiful hamlets in the Cretan hinterland enjoying a privileged location at the foot of stunning *Mt. Juktas*. This settlement has continuously survived for more than 4000 years and is of exceptional architectural and town-planning interest: neoclassical buildings dominate the urban landscape, while there is no lack of local traditional architecture features. There is significant tourism and cultural infrastructure.

② **The Minoan Cemetery in Fourni:** To the northwest of *Archanes* stands the small hill of *Fourni*, where the Minoan Cemetery was discovered, one of the most important burial grounds in *Archanes* and the whole of Crete. Excavations in recent years have so far revealed 26 buildings, most of which were used for burials; amongst them there are five domed tombs, as well as other artefacts used for worship or daily life. *Fourni* is considered "the most important cemetery on Crete" and "one of the most significant cemeteries of the Cretan-Mycenaean world". Fourni can be accessed using an ancient trail that connects it to *Kato Archanes*. You should also look for the Minoan mansion in *Vathypetro*, *Anemospilia* and the Iero Koryfis (Peak Sanctuary) on *Mt. Juktas*, the Archanes Palace in *Tourkogeitonia*, as well as the other archaeological sites in the rest of the Municipality.

③ **Mt. Juktas:** *Sotira Christou Monastery* (better known as *Afenti Christou* [Master Christ]) was built on the second highest peak on the sacred Minoan mountain, namely *Mt. Juktas*. At present the only thing left from the abandoned monastery is its four-aisled church. The view from the chapel built on the western cliffs of the mountain is breathtaking, as it overlooks the entire horizon. A dirt road from *Archanes* leads to the monastery. Near *Afenti Christou* church visitors can see the preserved ruins of a building that has been connected to *St. Paul's* hermitage. Access to it is difficult and dangerous. Those more daring can attempt to approach it from below, heading towards *Timios Stavros* chapel, but great attention must be paid.

④ **Myrtia (hamlet and museum):** The historical village of *Varvari*, present-day *Myrtia*, is the family village of Nikos Kazantzakis. The Nikos Kazantzakis Museum dominates the village square, and visitors can view modern displays of manuscripts and notes by the author, publications of his works in various languages, rare photographs and other materials. The Museum is at present a global intellectual pilgrimage and it would be no exaggeration to say that it is reason enough to visit the region. Nikos Kazantzakis Museum, Tel: 2810-741689, http://www.kazantzakis-museum.gr).

⑤ **Houdetsi (hamlet and museum):** *Houdetsi* is a lively hub of musical tradition and culture. In this small village there is constant traffic by musicians of all ages and backgrounds. The secret is the Labyrinth Musical Workshop and renowned musician Ross Daly, who have turned the village into a global reference point, by organising concerts and modal musical instrument seminars, attended by students from around the world. The old building in which Labyrinth is housed also operates as a museum, with more than 200 modal traditional musical instruments. In the framework of Labyrinth's operation and in collaboration with the local community, Houdetsi Festival is organised annually in August, with a large number of concerts and local produce exhibitions (Tel: 2810-741027, www.labyrinthmusic.gr, http://houdetsifestival.gr).

⑥ **Astritsi (hamlet):** Just 12km from *Houdetsi*, this is the site of the renowned Cultural Camping. It is a panhellenic midsummer cultural festival organised every year at the beautiful *Ai Giannis Gorge* in *Kato Vrysi*.

⑦ **Peza Union Exhibition:** This is a collection of exhibits displaying tools and equipment used for traditional products, such as olive oil (oil presses, millstones, hand-operated olive paste presses), wine (grape presses, wine pumps, distillation equipment, etc.). A wine tasting facility and retail shop also operate at the same venue (*Kalloni*, Tel: 2810-741945-7).

⑧ **Knosano, Astrakiano, Kounaviano Gorges:** Small gorges with wild nature, aqueducts, watermills and spring waters, from various historical periods, that accompany hikers throughout their journey. Hiking trails are usable for anyone interested, but we do advise that you contact the Municipality (Tel: 2813-401156) for more information, as accessibility may partially change depending on the season or local conditions during your visit.
Spiliotissa Gorge: A beautiful gorge that can be walked in half an hour, an oasis of green between the hamlets of *Agios Vasilios* and *Houdetsi*. At the entrance from *Agios Vasilios* there is the *Spiliotissa Monastery*. (Visit by arrangement; Tel.: 2810-741370)

⑨ **Agios Georgios Epanosifis Monastery:** Located at an altitude of 480m, 32km from *Heraklion*, it is considered one of the richest and largest monasteries on Crete. It grew during Ottoman rule and it is dedicated to *St. George*. The monastery's construction reflects popular Cretan architecture from the 17th century, with independent cells built next to each other. In the 18th century it was one of the most important spiritual centres of the island. During the Greek Liberation Struggle of 1821 the Monastery offered its valuable relics in order for weapons to be bought in the war for independence. Holy relics and manuscripts from the 18th century are on display at the small Ecclesiastic Art Museum operating within the monastery.

⑩ **Wetlands:** The *Armanogia* (380m) and *Damania* Lakes are habitats for dozens of species of small birds, ideal for watchers of wild fauna. Both lakes are the result of small dams that were created mainly for field irrigation purposes. As soon as the lakes were created (*Damania* in 2003 and *Armanogia* in 2004), they became a stop for dozens of migratory birds, mainly during spring and autumn.

⑪ **Wineries open to visitors (Wine Routes):** Lovers of good wine have arrived at the right place. The Mediterranean zone of the Municipality of Archanes-Asterousia is one of the most important wine producing zones on Crete. Most wineries in the Prefecture are within the Municipality, and they are open to visitors, offering tours and wine tastings. The Municipality or the Wineries can provide visitors with "Wine Route" guides, that will direct you along a circular journey of the hinterland that covers the entire wine-producing zone of the region; visitors have the opportunity to get acquainted with one of the most representative viticulture – wine producing zones on Crete (http://www.winesofcrete.gr).

⑫ **Ethia (hamlet) – Information Centre on the Asterousia Mountain Range:** This is a small hamlet, a typical example of a mountain village of Crete, on the *Asterousia Mountain Range*, at an altitude of 750m, surrounded by five mountain peaks. At the village entrance, in the courtyard of the old primary school, there is the Municipality Information Centre on the protected area of the *Asterousia*, which also provides information on other environmentally important areas in the Municipality. A campsite has also been set up here, for those interested in spending the night.

⑬ **Achentrias:** This is a characteristic example of an *Asterousia* animal farmers' village and the starting point of some of the most beautiful hiking trails of this mountainous zone. The old primary school operates as a Welcoming Centre for visitors with camping gear.

⑭ **Agios Nikitas Monastery and the surrounding area:** The Monastery Chapel is dedicated to *St. Nikitas*; it was carved into the rock and seems to have been founded in the 14th-15th century. A trail with 230 steps leads to the beautiful and deserted beach of *Agios Nikitas*. From here, heading west, there is a series of deserted beaches with a number of rocky caves and natural salt marshes. To the north of the beach is the renowned palm forest of *Agios Nikitas* (a cluster of Theofrastus palm trees), an oasis of green in this waterless part of the *Asterousia*. The trail to *Agios Nikitas* is one of the most exciting in the area, as it runs along steep cliffs and sharp bare rocks affording stunning views (a 4x4 vehicle is required).

⑮ **Charaki in Charakas:** *Charaki* is a large limestone mass approximately 35m high on the south-western side of *Charakas* village. Its defensive position, which allowed a view of the entire *Mesara* Plain, led the Venetians to build a fort here. The fort ruins are still standing, along with the *Metamorphosis tou Sotiros* [Transfiguration of Christ] Chapel.

⑯ **Extreme sports:** If you are canyoning, mountain climbing, hiking, mountain biking or canoeing lovers, you should know that the *Asterousia Range* and *Mt. Juktas* region is ideal for these sports. Climbing courses have been set up on the steep impressive gorges. They are permanently rigged for technical descents in the *Asterousia*, while hiking-walking and cycling trail directions can be provided in the form of coordinates for those with access to GPS. For all of the above look for the printed trail guide of the Municipality of Archanes–Asterousia, at Citizens' Service Centres [KEPs] and Town Halls in *Peza*, *Pyrgos* and *Archanes* (Tel: 2810-401156).

⑰ **Local seed and biodiversity bank at Pyrgos:** At a time when salvaging local seeds is becoming enormously important, the Municipality of Archanes–Asterousia, active citizens and members of the PELITIS Network in *Pyrgos*, have cooperated on a 0.5 acre field owned by the Municipality, to create a farm where seeds of local varieties of fruits and vegetables, hardy and full of flavour and aromas, are cultivated and distributed. The field can be visited after contacting the farmers.

INFORMATION

Information for all of the above can be found at the local Town Halls and Citizens' Service Centres [KEPs] in *Archanes* (Tel: 2810-752960), *Peza* (Tel: 2810-401141 - 156) and *Pyrgos* (Tel: 2893-340128 -129).

To visit archaeological sites, contact the Archaeological Collection of Archanes – Opening hours: From 08:00-15:00 daily, but not on Tuesdays; Tel: 2810-752712.

www.archanes-asterousia.gr
www.dimos-archanon-asterousion.gr

ΥΠΟΜΝΗΜΑ - LEGEND

Εθνική οδός	Express Roadway
Κύριος Δρόμος	Main Road
Δευτερεύων δρόμος	Secondary Road
Χωματόδρομοι	Secondary Unsurfaced Road
Όρια Δήμου	Municipality Limits
Περιπατητικό & Ορειβατικό (Μερικώς σημαδεμένο)	Hikinge and Alpine (Partially marked)
Πεζοπορικές Διαδρομές	Hiking Trails
Ποδηλατικές Διαδρομές	Cycling Courses
Εκκλησία	Church
Μοναστήρι	Monastery
Φαράγγι	Canyon
Παραλία	Beach
Αρχαιότητες	Ancient site
Κορυφή (σε μέτρα)	Peak (in meters)
Μουσείο	Museum
Φρούριο	Fortress
Οινοποιείο	Winery
Αναρρίχηση	Rock climbing
Παρατήρηση πουλιών	Birds observation
Κανό θαλάσσης	Sea canoeing
Ισοϋψής (50 m)	Contour lines (50 m)
Ποτάμια & χείμαρροι	River & Torrent

0 1000 2000 3000 meters
Κλίμακα Scale **1:50.000**

Ο χάρτης που κρατάτε στα χέρια σας περιλαμβάνει τα σημαντικότερα και τα πιο αξιόλογα σημεία ενδιαφέροντος του δήμου Αρχανών Αστερουσίων. Στην μία όψη (γενικός χάρτης του Δήμου) παρουσιάζονται τα χωριά και τα σημεία γενικού και ειδικού ενδιαφέροντος. Στην άλλη όψη, παρουσιάζονται οι πλέον ενδιαφέρουσες διαδρομές (πεζοπορικές - ποδηλατικές) σε όλη την επικράτεια του Δήμου. Παρά την προσπάθεια των δημιουργών να συμπεριλάβουν περισσότερες πληροφορίες, αυτές περιλαμβάνονται στο γενικό πληροφοριακό έντυπο του Δήμου και στον ειδικό οδηγό τσέπης για τα μονοπάτια και τις θεματικές διαδρομές (τα δύο έντυπα λειτουργούν συμπληρωματικά μεταξύ τους και συνοδεύονται από τον παρόν χάρτη). Αναζητήστε τα σε όλα τα Δημοτικά Καταστήματα και στα ΚΕΠ σε Αρχάνες, Πεζά και Πύργο.

ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ:

Βαθμοί δυσκολίας:

Χαμηλός (1-2): Απευθύνεται σε κάθε ενδιαφερόμενο, ακόμα και σε παιδιά εξοικειωμένα με πεζοπορίες.
Μέτριος (3-5): Απευθύνεται σε όσους έχουν καλή σχετικά φυσική κατάσταση και στοιχειώδεις γνώσεις πεζοπορίας στο βουνό.
Υψηλός (5-6): Απευθύνεται σε έμπειρους ορειβάτες και πεζοπόρους.

Διάρκεια ωρών: Αφορά μόνο το "πήγαινε" και δεν υπολογίζει την επιστροφή (εκτός εάν τα μονοπάτια είναι κυκλικά ή εάν αναφέρεται διαφορετικά).

Σήμανση δεν υπάρχει σε όλα τα μονοπάτια. Στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει, αναφέρεται σε κάθε μονοπάτι-διαδρομή χωριστά, καθώς και τι πρέπει να προσέξει ο πεζοπόρος. Επίσης, κάποια μονοπάτια ακολουθούν τα ίχνη από γιδόστρατες. Τα προτείνουμε γιατί είναι πολύ ιδιαίτερα που στην πλειονότητά τους δεν είναι δύσκολο να περπατηθούν δεδομένου ότι διαθέτουν τη στοιχειώδη χάραξη. Στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει σαφής χάραξη ούτε σήμανση, σας προτείνουμε να επισκεφτείτε την ιστοσελίδα προβολής του Δήμου www.archanes-asterousia.gr, από όπου μπορείτε να κατεβάσετε στο gps σας τις συντεταγμένες της κάθε πορείας, με πληροφορίες ανά σταθμό που θα κάνουν την περιήγησή σας πιο εύκολη και ενδιαφέρουσα.

This map presents the most important and noteworthy points of interest in the Municipality of Archanes-Asterousia. One side (the general map of the Municipality) shows the villages and points of general and special interest. The other side presents the most interesting trails (hiking – cycling) throughout the Municipality. Despite the authors' efforts to include as much information as possible, more details can be found in the general informative document of the Municipality and in the special pocket guide on trails and thematic routes (the two documents complement each other and are accompanied by this map). You can find them at all Town Halls and Citizens' Service Centres (KEPs) in Archanes, Peza and Pyrgos.

TRAIL INFORMATION EXPLANATIONS:

Difficulty levels:

Low (1-2): Suitable for any interested party, even children that are accustomed to hiking.
Medium (3-5): Suitable for those in relatively good physical condition with elementary mountain hiking knowledge.
High (5-6): Suitable for experienced climbers and hikers.

Duration: This concerns only "getting there" and does not include the time required to return (unless the trails are circular or if otherwise stated).

Signage: Not all trails are sign-posted. In the cases where there are no signs, each trail-route is mentioned separately. The information also includes what hikers must pay attention to. Furthermore, some trails follow old goat trail tracks. We recommend them because they are unique and most of them not too hard to follow, because their course is visible. For locations where there is no clear trail or signage, we recommend you visit the Municipality website, www.archanes-asterousia.gr, where you can download the coordinates of each trail onto your GPS, with information per stop, which will make your trip easier and more interesting.

© ΔΗΜΟΣ ΑΡΧΑΝΩΝ-ΑΣΤΕΡΟΥΣΙΩΝ
ΙΟΥΝΙΟΣ 2014
Τμήμα Προγραμματισμού & Αγροτικής Ανάπτυξης
τηλ.: 2813-401156, info@0470.syzefxis.gov.gr
www.dimos-archanon-asterousion.gr

© ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ - ΤΑΜΕΙΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ
"Το Copyright επί των απεικονιζόμενων αρχαίων ανήκει στο Ελληνικό Υπουργείο Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων (Ν. 3028/2002)"

Σχεδιασμός & Ψηφιακή επεξεργασία εντύπου - χάρτη: Εκδόσεις ΣΕΛΗΝΑ - Γιώργης Ν. Πετράκης

Απαγορεύεται η αντιγραφή, φωτογραφική αναπαραγωγή, ανατύπωση, μετάδοση, καθ' οποιονδήποτε τρόπο, μέρους ή όλου αυτού του εντύπου χωρίς την άδεια του εκδότη.

© MUNICIPALITY OF ARCHANES-ASTEROUSIA
JUNE 2014
Department of Planning and Agricultural Development
Tel: 2813-401156, info@0470.syzefxis.gov.gr
www.dimos-archanon-asterousion.gr

© MINISTRY OF CULTURE, EDUCATION & RELIGIOUS AFFAIRS - ARCHAEOLOGICAL RECEIPTS FUND
"All copyrights to the depicted antiquities belongs to the Greek Ministry of Culture & Tourism (L. 3028/2002)"

Map composition & digitalization:
SELENA editions - Giorgis N. Petrakis

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, without the prior permission of the publishers.

www.archanes-asterousia.gr

ISBN 978-960-7850-08-9

Ο.Σ.Α.Π.Υ. του Ε.Π Κρήτης και Νήσων Αιγαίου 2007-2013.
Με την συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ 2007-2013

Integrated Development Plans for Rural Areas of the Operational Plan for Crete and the Aegean Islands, 2007-2013. Co-Financed by Greece and the European Union

ΠΡΙΝ ΞΕΚΙΝΗΣΕΤΕ...
BEFORE YOU BEGIN...

Η περιοχή προσφέρεται για υπαίθριες δραστηριότητες όλο το χρόνο εξαιτίας του ήπιου κλίματος και των χαμηλών υψομέτρων. Η άνοιξη και το φθινόπωρο είναι οι ιδανικότερες περίοδοι για περπάτημα-ορειβασία, ποδηλασία τόσο λόγω της καλής θερμοκρασίας, όσο και της αναγέννησης της φύσης. Χιονόπτωση στα βουνά του Δήμου σπανίως θα συναντήσετε ενώ θα πρέπει να περιμένετε πολύ υψηλές θερμοκρασίες κατά τις πολύ ζεστές καλοκαιρινές ημέρες στα γυμνά από βλάστηση ορεινά μονοπάτια του Γιούχτα και των Αστερουσίων.

Σε κάθε περίπτωση μην παραλείψετε να κρατάτε μαζί σας τα παρακάτω, προκειμένου να κάνετε το ταξίδι σας όσο το δυνατό πιο ευχάριστο και ασφαλές: παπούτσια για περπάτημα (ορειβατικό μποτάκι), μπατόν, αντηλιακό, καπέλο, γυαλιά ηλίου, αντιανεμικό, μικρό σακίδιο πλάτης, φακός, σακούλες για απορρίμματα και άλλα, ανάλογα με το είδος της δραστηριότητας.

ΝΕΡΟ Στο σύνολο των διαδρομών οι πηγές με πόσιμο νερό είναι λιγοστές. Εκτιμήστε τις προσωπικές σας ανάγκες, ανάλογα με τη διάρκεια και το βαθμό δυσκολίας της κάθε πορείας. Αποφύγετε να πιείτε νερό από ποτάμια, πηγάδια ή πηγές που δεν έχουν σήμανση πόσιμου νερού.

ΔΗΛΗΤΗΡΙΩΔΗ ΖΩΑ /ΕΝΤΟΜΑ Δηλητηριώδη ζώα δεν υπάρχουν στην κρητική φύση, αλλά λάβετε την κατάλληλη μέριμνα σε περίπτωση που είστε αλλεργικός στο τσίμπημα εντόμων (π.χ. μέλισσες που βρίσκονται παντού) ή άλλων χερσαίων ή θαλάσσιων οργανισμών.

ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ Μην υποτιμάτε τον ορεινό χαρακτήρα των βουνών του Δήμου. Σε πολλά σημεία των διαδρομών μπορεί το έδαφος να είναι σαθρό ή να γίνεται ολισθηρό από βροχή, κάτι που αυξάνει σημαντικά την επικινδυνότητα, ιδιαίτερα σε σημεία με απότομες κλίσεις.
Προσοχή στις περιπτώσεις με ομίχλη, ειδικά στις ορεινές περιοχές των Αστερουσίων όπου δεν είναι ευδιάκριτο το μονοπάτι.

ΦΡΑΧΤΕΣ Σε διαδρομές που περνάνε από ποιμενικές περιοχές πιθανόν να συναντήσετε κλειστούς φράχτες. Φροντίστε να κλείσετε ξανά τις πόρτες που διασχίζετε. Κρατήστε απόσταση από ποιμενικά σκυλιά και αποφύγετε συμπεριφορές που θα μπορούσαν να ερμηνευθούν ως επιθετικές.

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΠΕΖΟΠΟΡΙΩΝ Οι χρόνοι διάσχισης ενός μονοπατιού που αναφέρονται σε κάθε διαδρομή χωριστά είναι ενδεικτικοί. Αντιστοιχούν στο ρυθμό και τις δυνατότητες ενός μέσου περιπατητή. Προσοχή! Διακοπές και στάσεις δεν υπολογίζονται. Στις πεδινές ή ελαφρώς λοφώδεις περιοχές ο ρυθμός του περπατήματος υπολογίζεται με βάση τη μια ώρα ανά 4 χλμ. περίπου. Στις καθαρά ορεινές με μεγάλες κλίσεις διαδρομές, η ανάβαση υπολογίζεται με βάση τα 300 μ. περίπου υψομετρικής διαφοράς ανά ώρα, ενώ η κατάβαση σε 400 - 500 μ. υψομετρικής διαφοράς ανά ώρα. Τα δεδομένα αυτά προσαρμόζονται ανάλογα με τον προσωπικό ρυθμό και τη φυσική κατάσταση του περιπατητή, τις καιρικές συνθήκες, το βάρος του σακιδίου κ.ά.

ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΕ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ Οι πληροφορίες που παρέχονται στο χάρτη που κρατάτε, είναι ακριβείς κατά τη στιγμή της έκδοσης και δεν δεσμεύουν τον εκδότη για πιθανές μελλοντικές αλλαγές. Αλλαγές στην πορεία ή στην κατάσταση συντήρησης των διαδρομών μπορεί να οφείλονται σε ανθρώπινη παρέμβαση (γεωργία, κτηνοτροφία, δημόσια έργα) ή σε καιρικές συνθήκες (τοπικές καταρρακτώδεις βροχές προκαλούν σημαντικές αλλοιώσεις στα μονοπάτια).

ΑΣΦΑΛΕΙΑ Σε γενικές γραμμές οι διαδρομές της περιοχής είναι βατές, χωρίς ιδιαίτερες δυσκολίες και τεχνικές απαιτήσεις. Ο πεζοπόρος διασχίζει τα μονοπάτια που περιγράφονται με δική του ευθύνη. Είναι υπεύθυνος, όχι μόνο έναντι πιθανών ατυχημάτων που μπορεί να υποστεί αλλά και έναντι των ζημιών που τυχόν μπορεί ο ίδιος να προκαλέσει, όπως δασικές πυρκαγιές, ρύπανση, υποβάθμιση του περιβάλλοντος κλπ. Η ασφάλειά σας στο βουνό εξαρτάται αποκλειστικά από την προσωπική σας κρίση, την εκπαίδευση και εμπειρία σας καθώς και την αξιολόγηση των ικανοτήτων σας.

Η χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτό το έντυπο πρέπει να συνδυάζεται αφενός με την κατανόηση από μέρους σας των κινδύνων που περιλαμβάνει η ορειβασία σε άγνωστες περιοχές και αφετέρου με την αναγνώριση της προσωπικής ευθύνης για τις επιλογές σε σχέση με την ασφάλειά σας.

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΕΙΣ Σε όλο το Δήμο μπορείτε να βρείτε διαφόρων ειδών καφενεία, ταβέρνες και καταλύματα για την εξυπηρέτησή σας. Πληροφορίες για οτιδήποτε χρειαστείτε, αναζητήστε από τα δημοτικά καταστήματα και τα ΚΕΠ σε Αρχάνες, Πεζά και Πύργο και από τις ιστοσελίδες: www.dimos-archanon-asterousion.gr και www.archanes-asterousia.gr.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΑΞΙΔΙΩΤΗΣ...
Η περιοχή όπου βρίσκεστε αποτελεί ενδιαίτημα για πολύ ευαίσθητα είδη πανίδας και χλωρίδας. Η ύπαρξη αυτών των ειδών, είναι ένδειξη υγιούς φυσικού περιβάλλοντος και, το λιγότερο που μπορούμε να κάνουμε, είναι να τα σεβαστούμε, ελαχιστοποιώντας τα σημάδια της παρουσίας μας κατά τη διάρκεια και μετά την αποχώρησή μας.

Έτσι, παίρνουμε μαζί μας απορρίμματα ή άλλα αντικείμενα που δεν ανήκουν στο τοπίο, απολαμβάνουμε τις μυρωδιές και τη θέα των αρωματικών και άλλων φυτών και μόνο τα φωτογραφίζουμε, δεν τα κόβουμε. Επίσης, αποφεύγουμε τις φωτιές και το κάπνισμα.

Φεύγοντας, αφήνουμε πίσω μας μόνο τις πατημασιές μας και παίρνουμε μαζί μας μόνο τις αναμνήσεις μας.

The area is perfect for outdoor activities throughout the year, due to the mild climate and low altitudes. Spring and autumn are ideal periods for walking-hiking and cycling, due to the reasonable temperature range and the rebirth of nature. Snowfall on Municipality mountains is rare, while you should expect very high temperatures during the hot summer days in the treeless mountain paths of Mt. Juktas and the Asterousia Mountain Range.

In any case, make sure you have the following with you, in order to make your journey as pleasant and safe as possible: walking shoes (hiking boots), a hiking pole, sun screen, a hat, sun glasses, a windbreaker, a small backpack, a flashlight, rubbish bags, etc., depending on the type of activity you have planned.

WATER Throughout the trails, there are few springs with drinkable water. Take a moment to estimate your personal needs depending on the duration and difficulty level of each trail. Avoid drinking from rivers, wells or springs that are not appropriately marked.

POISONOUS ANIMALS/INSECTS There are no poisonous animals on Crete, but you should take the necessary precautions in case you are allergic to certain insect stings (i.e. there are bees everywhere) or other land or sea creatures.

DIFFICULTIES Do not underestimate the mountainous character of Municipality mountains. At many points on the trails the terrain may be loose or slippery due to rain, a fact that makes it significantly more hazardous, especially along steep sections.
Take care during fog, especially in the mountainous areas of the Asterousia, where trails are not always easily discernable.

FENCES On trails that lead through grazing areas you may encounter closed fences. Make sure you close any gates you walk through. Keep your distance from sheep dogs and avoid behaviour that could be perceived as aggressive.

HIKING TOUR DURATIONS The duration quoted for each trail is indicative for the pace and skill of an average hiker. Attention! Breaks and stops are not included in the time indicated. In plains or slightly hilly areas the walking pace is calculated at approximately 4 km/hour. In purely mountainous terrain with high inclines, hiking uphill is calculated based on 300m in altitude difference per hour, while hiking downhill is calculated at 400-500m altitude difference per hour. This data should be adjusted based on the personal pace and physical condition of the hiker, the weather conditions, the weight of the backpack, etc.

CHANGES IN TRAILS The information in this map was accurate at the time it was published and the publisher is not liable for possible future changes. Changes in the trails or in the conditions of the trails may be due to human intervention (farming, animal raising, public works) or weather conditions (local torrential rain causes significant alterations to trails).

SAFETY In general, the trails in the region are manageable, without great difficulties or technical demands. Hikers follow the trails described at their own risk. They are responsible for any accidents that may befall them or any damage they might cause, such as forest fires, pollution, degradation of the environment, etc. Your safety on the mountain depends entirely on your personal judgement, training and experience, as well as the assessment of your own skills.

Use of the information in this document must be combined with the understanding on your part of the dangers hiking in unknown areas entails and with the recognition of your personal responsibility in the choices you make regarding your safety.

TOURIST SERVICES Throughout the Municipality you will find a variety of cafés, taverns and lodgings ready to cater for you. Information on anything you need can be found at Town Halls and the Citizens' Service Centres [KEPs] in Archanes, Peza and Pyrgos, and at the following websites:
www.dimos-archanon-asterousion.gr and www.archanes-asterousia.gr.

RESPONSIBLE TRAVELLERS...
The region you are in is a habitat for very sensitive flora and fauna species. The existence of these species is an indication of a healthy environment and the least we can do is respect it by minimising the signs of our presence during our stay and after our departure.

So, we take with us all rubbish or other items that do not belong in the landscape, we enjoy the scents and view of aromatic and other plants, and only photograph them, without removing them. We also avoid fires and smoking.

Upon leaving, we leave behind us only footprints and take with us only memories.

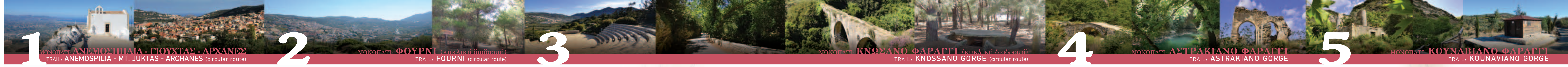

1
ΜΟΝΟΠΑΤΙ: ΑΝΕΜΟΣΠΗΛΙΑ - ΓΙΟΥΧΤΑΣ - ΑΡΧΑΝΕΣ
TRAIL: ANEMOSPILIA - MT. JUKTAS - ARCHANES (circular route)

Απόσταση: 7,7 χλμ. / **Διάρκεια:** 3 ώρες
Είδος μονοπατιού: Χαραγμένο μονοπάτι με σήμανση
Βαθμός δυσκολίας: Μέτριος
Αφετηρία: Αρχαιολογικός χώρος "*Ανεμόσπηλια*" (35° 15.341'Β / 25° 8.672'Α) / **Τερματισμός:** *Επάνω Αρχάνες* (35° 14.195'Β / 25° 9.239'Α)
Τουριστικές εξυπηρετήσεις: Θα βρείτε τα πάντα στον οικισμό των *Επάνω Αρχανών*

Distance: 7,7km / **Duration:** 3 hours
Trail type: Well-trodden trail with markers
Difficulty: Moderate
Entrance: Archaeological site "*Anemospilia*" (35° 15.341'N / 25° 8.672'E) / **Exit:** *Epano Archanes* (35° 14.195'N / 25° 9.239'E)
Amenities: In *Epano Archanes*

Από τον περιφερειακό δρόμο Αρχανών στρίβετε δεξιά στο δρόμο όπου υπάρχει πινακίδα «*Βασιλειές*». Προχωράτε προσεκτικά το στενό ανηφορικό δρόμο με πολλές απότομες στροφές μέχρι τον αρχαιολογικό χώρο «*Ανεμόσπηλια*» όπου διαμορφώνεται μικρός χώρος στάθμευσης. Στον περιφραγμένο αρχαιολογικό χώρο *Ανεμόσπηλια* δεν μπορείτε να μπείτε, παρά μόνο αν έχει προηγηθεί συνεννόηση με την αρμόδια αρχαιολογική υπηρεσία (τηλ.: 2810-752712, Αρχαιολογική Συλλογή Αρχανών). Από εκεί ξεκινάει το μονοπάτι που θα ακολουθήσετε μέχρι την κορυφή του *Γιούχτα*.
Η διαδρομή ακολουθεί το δυτικό πρανές του ανθρωπόμορφου βουνού. Λίγο πριν την κορυφή (περίπου στο ύψος όπου βρίσκεται η κεραία τηλεπικοινωνιών) διακρίνονται τα απομεινάρια από το μινωικό ιερό κορυφής. Συνεχίζετε μέχρι το εκκλησάκι του *Αφέντη Χριστού* από όπου απολαμβάνετε την πανοραμική θέα προς όλη την περιοχή του *Ηρακλείου*. Από εκεί ξεκινάει δεύτερο μονοπάτι, διαρκώς κατηφορικό που ακολουθεί την ανατολική πλευρά του *Γιούχτα* και καταλήγει στον περιφερειακό δρόμο των *Αρχανών* (σημείο όπου υπάρχει πινακίδα «*Αφέντης Χριστός*»). Σημειώστε ότι θα πρέπει να έχετε από πριν μεριμνήσει να αφήσετε ένα αυτοκίνητο στο σημείο τερματισμού του σημείου όπου θα καταλήξετε, διότι η αφετηρία και ο τερματισμός έχουν αρκετή απόσταση μεταξύ τους έτσι που, πεζοπορώντας, μπορεί να χρειαστείτε πάνω από 1 ώρα σε άσφαλτο.

Turn right from the *Archanes* ring road at the sign for "*Vasilies*". Be careful on the narrow uphill road with its many sudden turns, leading to the archaeological site of "*Anemospilia*", where there is a small parking area. You cannot enter the fenced *Anemospilia* archaeological site unless you have made arrangements with the relevant archaeological service (Tel: 2810-752712, Archaeological Collection of Archanes). The trail starting here will lead you to the peak of *Mt. Juktas*. The trail follows the western slope of the anthropomorphic mountain. Shortly before the peak (approximately at the height of the telecoms antenna) you can make out the ruins of the Minoan Peak Sanctuary. Continue to the chapel of *Afentis Christos* [Master Christ] from where you can enjoy the panoramic view of the entire region of *Heraklion*. This is the starting point of the second trail, downhill all the way, following the eastern side of *Mt. Juktas*, which ends at the *Archanes* ring road (at the "*Afentis Christos*" sign). Please note that you must have taken care of leaving a car at the finishing point, as the starting and finishing points are some distance from each other, and will take you more than an hour's hike on asphalt to get from one to the other.

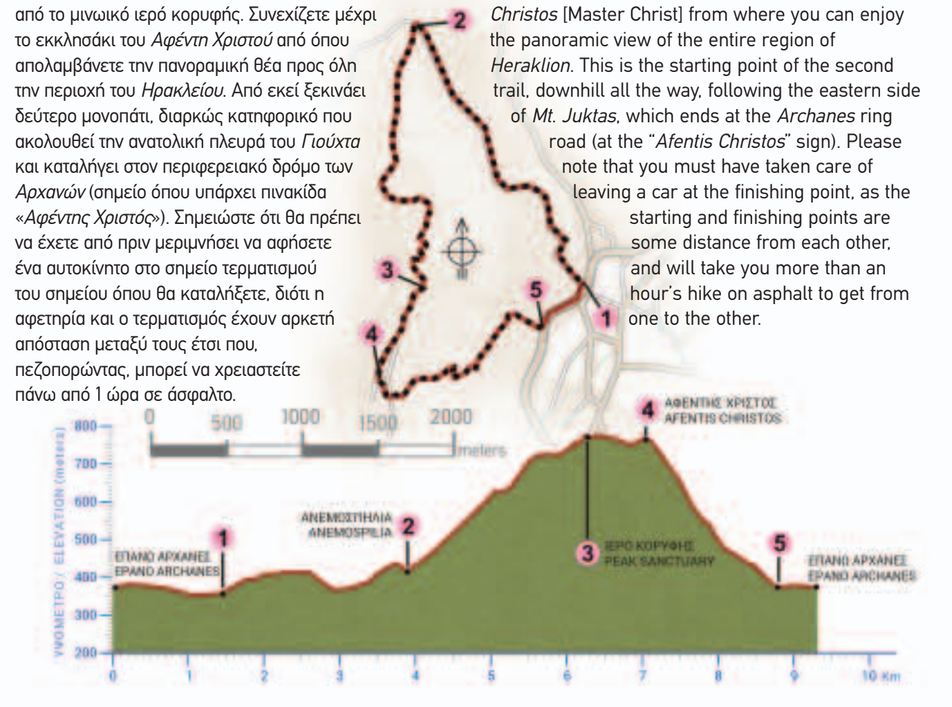
1
2
3
4
5
0 500 1000 1500 2000 meters
ΥΨΟΜΕΤΡΟ / ELEVATION (meters)
1 ΕΠΑΝΩ ΑΡΧΑΝΕΣ EPANO ARCHANES
2 ΑΝΕΜΟΣΠΗΛΙΑ ANEMOSPILIA
3 ΙΕΡΟ ΚΟΡΥΦΗΣ PEAK SANCTUARY
4 ΑΦΕΝΤΗΣ ΧΡΙΣΤΟΣ AFENTIS CHRISTOS
5 ΕΠΑΝΩ ΑΡΧΑΝΕΣ EPANO ARCHANES
10 Km

2
ΜΟΝΟΠΑΤΙ: ΦΟΥΡΝΙ (κυκλική διαδρομή)
TRAIL: FOURNI (circular route)

Απόσταση: 3,1 χλμ. / **Διάρκεια:** 1,5 ώρα
Είδος μονοπατιού: Γιδόστρατα χωρίς σήμανση
Βαθμός δυσκολίας: Χαμηλός
Αφετηρία / Τερματισμός: *Κάτω Αρχάνες* - Θεατράκι στο *Φουρνί* (χώρος στάθμευσης) (35° 15.080'Β / 25° 9.767'Α)
Τουριστικές εξυπηρετήσεις: Θα βρείτε τα πάντα στους οικισμούς των *Κάτω* και *Επάνω Αρχανών*

Distance: 3,1km / **Duration:** 1,5 hour
Trail type: Goat trail without markers
Difficulty: Easy
Entrance / Exit: *Kato Archanes* - *Fourni* Theatre (parking) (35° 15.080'N / 25° 9.767'E)
Amenities: In *Kato* and *Epano Archanes*

Από τις *Κάτω Αρχάνες*, στο μέσον περίπου του οικισμού, στρίβετε στον ανηφορικό ασφάλτινο δρόμο όπου υπάρχει πινακίδα με την ένδειξη «*Φουρνί*». Ακολουθείτε το δρόμο μέχρι την επόμενη πινακίδα που θα σας οδηγήσει στο χώρο στάθμευσης του σύγχρονου θεάτρου του Δήμου. Από εκεί ξεκινάει το μονοπάτι.
Το ενδιαφέρον που παρουσιάζει το μονοπάτι αυτό είναι αντιστρόφως ανάλογο του μήκους και της διάρκειάς του. Μέσα σε 1,5 ώρα, ο πεζοπόρος αποκτά μια πολύ καλή εικόνα της γεωμορφολογίας του οικολογικού πάρκου του *Γιούχτα*, αφού η κυκλική αυτή διαδρομή ξεκινά από το τεχνητό δασάκι του λόφου «*Κεφάλα*», κυκλώνει το βορειοδυτικό πρανές του λόφου, αποκαλύπτοντας από κάτω πανοραμική θέα προς το περίφημο φαράγγι της *Αγίας Ειρήνης*, με τα σμιλεμένα βράχια του πορώδη ασβεστόλιθου και την πυκνή βλάστηση.

Η διαδρομή ακολουθεί από ψηλά τη χάραξη του φαραγγιού και από το μέσον της περίπου αρχίζει να διακρίνεται ο οικισμός των *Επάνω Αρχανών*. Λίγο παρακάτω αλλάζετε πορεία και κατευθύνεστε προς τα βόρεια για να συναντήσετε το αρχαίο μινωικό μονοπάτι που οδηγεί προς το μινωικό νεκροταφείο στο *Φουρνί*, απ' όπου η θέα είναι καθηλωτική. Συνεννοηθείτε με την αρμόδια αρχαιολογική υπηρεσία (τηλ.: 2810-752712, Αρχαιολογική Συλλογή Αρχανών) για τη δυνατότητα εισόδου στον αρχαιολογικό χώρο (κυρίως εάν είστε ομάδα). Από εκεί συνεχίζετε προς το θέατρο και το χώρο στάθμευσης όπου και καταλήγει η διαδρομή σας.

From *Kato Archanes*, approximately at the centre of the hamlet, turn onto the uphill asphalt road following the sign to "*Fourni*" along the path to the next sign, which will lead you to the parking area of the Municipal Contemporary Theatre. This is where the trail begins. Despite it being a short trail in duration and length, it presents very interesting features. In an hour and a half hikers get a very good feeling of the geomorphology of the *Mt. Juktas* Ecological Park, since this circular trail starts from the small artificial forest on "*Kefalas*" Hill and goes around the northern slope of the hill, revealing the panoramic view of the gorge of *Agia Eirini* below, with porous limestone rocks sculpted by time and the elements and lush vegetation.

The trail follows the gorge from the very top and approximately half way along it you can make out the hamlet of *Epano Archanes*. Shortly after that the trail changes course and heads north, to bring you to the ancient Minoan trail that leads to the Minoan Cemetery in *Fourni*, where the view is riveting. Make arrangements with the relevant archaeological service (Tel: 2810-752712, Archaeological Collection of Archanes) to gain entry to the archaeological site (especially if you are a group). From there you continue to the theatre parking area where this route ends.

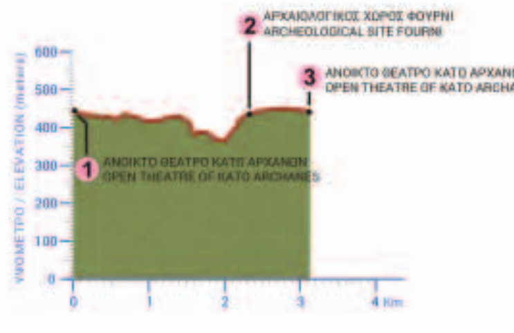

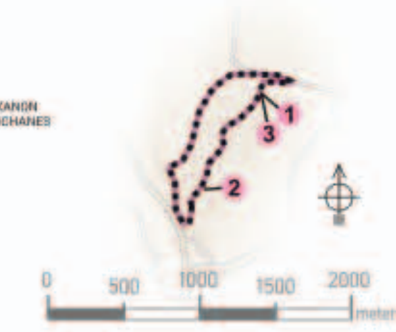

3
ΜΟΝΟΠΑΤΙ: ΚΝΩΣΑΝΟ ΦΑΡΑΓΓΙ (κυκλική διαδρομή)
TRAIL: KNOSSANO GORGE (circular route)

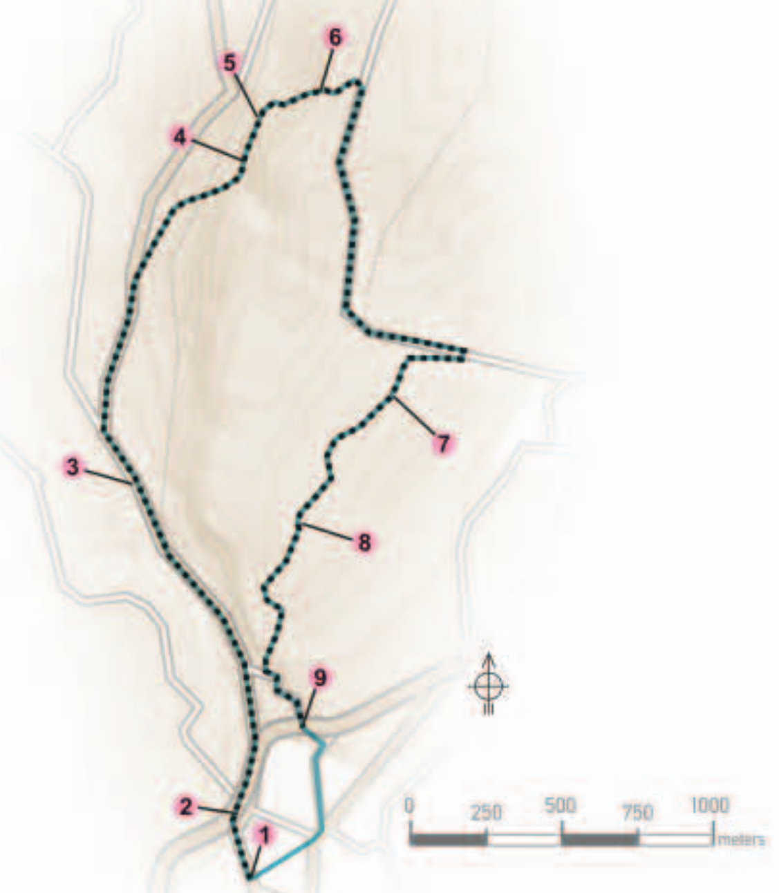

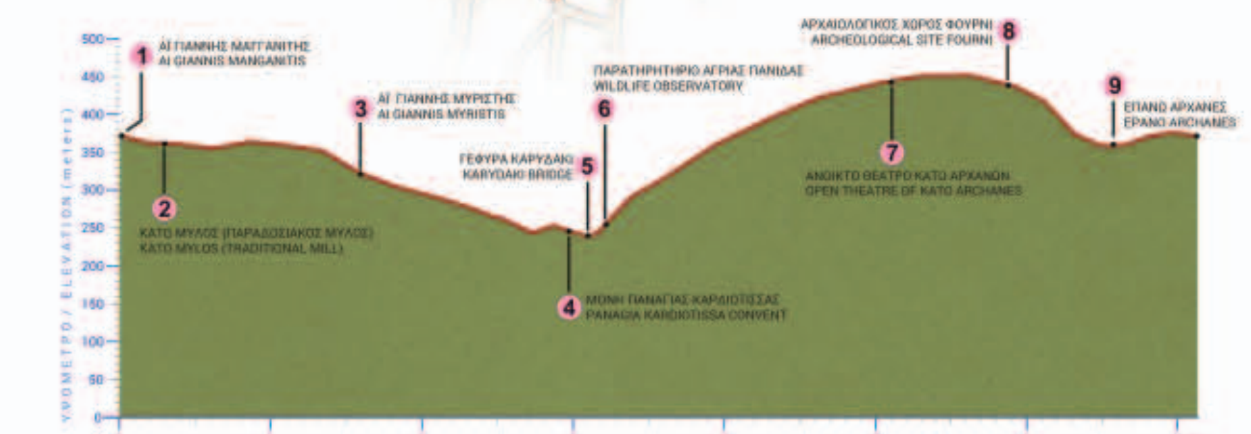

Απόσταση: 7,1 χλμ. / **Διάρκεια:** 2,5 ώρες
Είδος μονοπατιού: Χαραγμένο μονοπάτι με σήμανση
Βαθμός δυσκολίας: Μέτριος
Αφετηρία / Τερματισμός: *Επάνω Αρχάνες - Άϊ Γιάννης Μαγγανίτης* (35° 14.176'Β / 25° 9.456'Α)
Τουριστικές εξυπηρετήσεις: Θα βρείτε τα πάντα στον οικισμό των *Επάνω Αρχανών*

Distance: 7,1km / **Duration:** 2,5 hours
Trail type: Well-trodden trail with markers
Difficulty: Moderate
Entrance / Exit: *Epano Archanes* (*Ai Giannis Manganitis*) (35° 14.176'N / 25° 9.456'E)
Amenities: In *Epano Archanes*

Πρόκειται για ένα από τα πιο ενδιαφέροντα μονοπάτια της περιοχής των *Αρχανών*.

Ξεκινάει από τις *Επάνω Αρχάνες*, ακολουθεί τον ασφαλτοστρωμένο δρόμο παράλληλα με το *Κνωσανό Φαράγγι* και λίγο μετά το εκκλησάκι του *Άϊ Γιάννη Μυριστή* και τις εγκαταστάσεις του βιολογικού καθαρισμού συναντάμε δεξιά κατηφορικό χωματόδρομο, ο οποίος μας οδηγεί στην κοίτη του μικρού φαραγγιού.

Διασχίζουμε το μικρό γεφυράκι και ακολουθούμε το μονοπάτι στην ανατολική όχθη του ποταμού. Περίπου εκατό μέτρα μετά τα ερείπια παλιάς εκκλησίας συναντάμε την *Γέφυρα Καρυδάκι*, την γέφυρα του ενετικού υδραγωγείου που μετέφερε τα νερά των πηγών των *Αρχανών* στο *Ηράκλειο*.

Αφήνουμε στα αριστερά μας την γέφυρα και ακολουθούμε το ευδιάκριτο μονοπάτι που ελίσσεται ανηφορικά, συναντάει ξύλινο κιόσκι – παρατηρητήριο και καταλήγει σε χωματόδρομο τον οποίο ακολουθούμε νότια, ελαφρά ανηφορικά έως το δάσος στην *Κεφάλα*. Ακολουθούμε το χωματόδρομο νότια προς το *Φουρνί*, και αφού περάσουμε δίπλα από τον αρχαιολογικό χώρο με το προϊστορικό νεκροταφείο επιστρέφουμε στις *Επάνω Αρχάνες*.

This is one of the most interesting trails in the *Archanes* area.

It starts at *Epano Archanes* and follows the asphalt road that runs parallel to *Knosano Gorge*; shortly after the chapel of *Ai Giannis Myristis* [St. John of the Myrrh] and the biological treatment plant you will come to a downhill dirt road going right and leading you to the bed of the small gorge.

Cross the small bridge and follow the trail to *Karydaki Bridge*, the Venetian aqueduct bridge that used to bring water from the springs of *Archanes* to *Heraklion*.

Leave the bridge on your left and follow the easily discernable path that makes its way uphill, comes to a wooden pavilion–observation point, and ends at a dirt track leading south, taking you slightly uphill until *Kefala* Forest.

Follow the dirt road south to *Fourni*, and after passing the archaeological site with the prehistoric cemetery, you will be back in *Epano Archanes*.

4
ΜΟΝΟΠΑΤΙ: ΑΣΤΡΑΚΙΑΝΟ ΦΑΡΑΓΓΙ
TRAIL: ASTRAKIANO GORGE

Απόσταση: 7,1 χλμ. / **Διάρκεια:** 3 ώρες
Είδος μονοπατιού: Χαραγμένο μονοπάτι με σήμανση και υποδομές που κατά τόπους έχουν χαλάσει
Βαθμός δυσκολίας: Μέτριος. Απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή σε κάποια σημεία και ρουχισμός που να καλύπτει τουλάχιστον τα κάτω άκρα
Αφετηρία: *Κάτω Αστρακοί* (35° 14.128'Β / 25° 13.230'Α)
Τερματισμός: Συμβολή με *Κουναβιανό* φαράγγι (35° 16.412'Β / 25° 12.251'Α)
Τουριστικές εξυπηρετήσεις: Ταβέρνες, καφενεία και καταλύματα στους *Αστρακούς* και στη *Μυρτιά*

Distance: 7,1km / **Duration:** 3 hours
Trail type: Well-trodden trail with markers, some of which have faded and are partially destroyed
Difficulty: Moderate. Special care should be taken at specific points, and clothing must cover at least feet and legs.
Entrance: *Kato Astraki* (35° 14.128'N / 25° 13.230'E)
Exit: Intersection with *Kounaviano* Gorge (35° 16.412'N / 25° 12.251'E)
Amenities: Taverns, cafés and accommodation at *Astrakoi* and *Myrtia*

Το τμήμα του *Αστρακιανού* φαραγγιού, που προτείνουμε εδώ, ξεκινάει από τους *Κάτω Αστρακούς*. Μετά την εκκλησία του *Αγίου Γεωργίου* υπάρχουν πέτρινα σκαλάκια, που οδηγούν στο «*Νεραϊδόσπηλιο*». Από εδώ ξεκινάει η πορεία κατά μήκος του ρέματος, που διαθέτει βασικές υποδομές διάβασης στα δύσκολα σημεία. Κατά μήκος της διαδρομής είναι ορατό το παλιό οθωμανικό υδραγωγείο.

Δώστε ιδιαίτερη προσοχή στο πρώτο χιλιόμετρο μετά το *Νεραϊδόσπηλιο*, γιατί ο ποταμός και η οργιώδης βλάστηση έχουν καταστρέψει κάποια περάσματα. Επίσης, παρατηρήστε τα σημάδια στους βράχους για να μην χάσετε την παράκαμψη του μονοπατιού σε ένα σημείο που έχει καταστραφεί εντελώς η διάβαση. Το μονοπάτι μέχρι τη μέση περίπου κινείται παράλληλα με την κοίτη του ποταμού. Από τη μέση και μετά κινείται ψηλά, στο ανατολικό πρανές του φαραγγιού. Στη συμβολή του με τον επαρχιακό δρόμο προς τα *Αϊτάνια* σταματάει η προτεινόμενη διαδρομή που όμως συνεχίζει για όσους επιθυμούν, μέχρι τον *Καρτερό*.

The section of *Astrakiano* gorge that we recommend in this trail starts at *Kato Astraki*. After *Agios Georgios* church there are stone steps leading to "*Neraidospilio*" [Fairy-cave]. This is where the trail starts, running alongside the creek, with some basic crossing infrastructure at the difficult points along the way. The old Ottoman aqueduct is visible along the trail.

Pay close attention during the first kilometre after *Neraidospilio*, as the river and wild vegetation have destroyed some crossings. You also need to observe markings on the rocks so as not to miss a detour in the trail due to the crossing ahead having been completely destroyed. The trail runs parallel to the riverbed until half way along the route. After that point it runs high along the eastern slope of the gorge. The trail ends where the path meets the country road to *Aitania*, but you can continue to *Karteros* if you so wish.

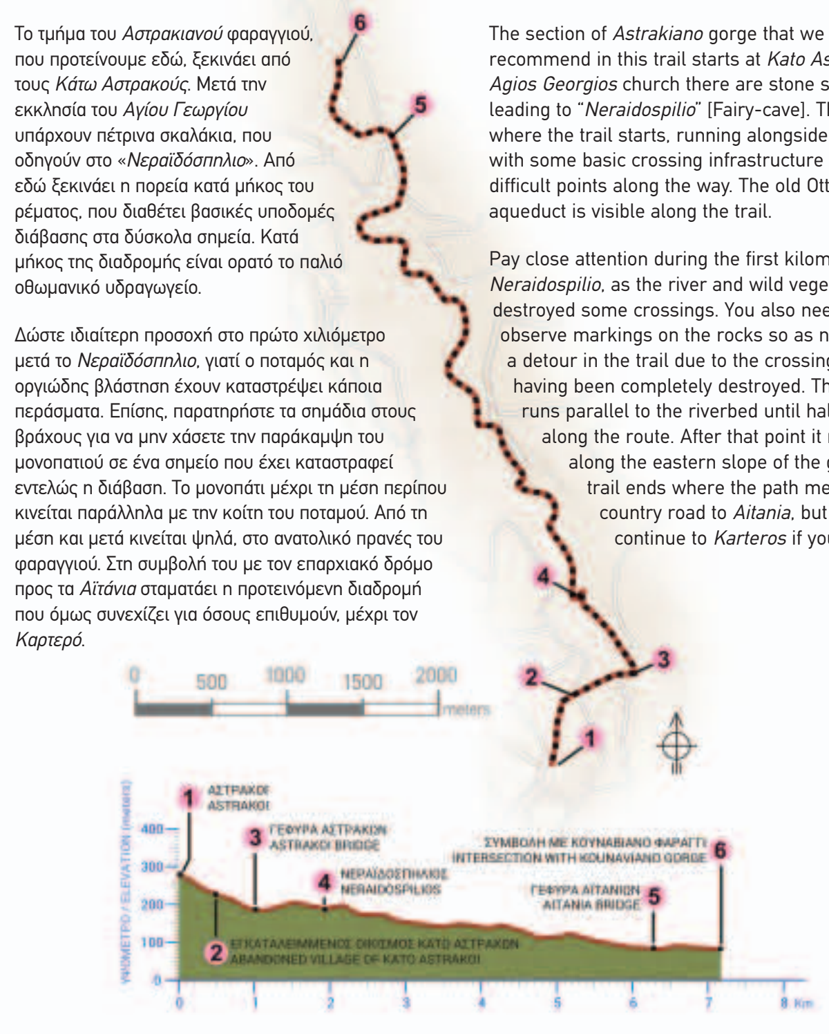
1
2
3
4
5
6
0 500 1000 1500 2000 meters
ΥΨΟΜΕΤΡΟ / ELEVATION (meters)
1 ΑΣΤΡΑΚΟΙ ASTRAKOI
2 ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΜΜΕΝΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΤΩ ΑΣΤΡΑΚΩΝ ABANDONED VILLAGE OF KATO ASTRAKOI
3 ΓΕΦΥΡΑ ΑΣΤΡΑΚΩΝ ASTRAKOI BRIDGE
4 ΝΕΡΑΪΔΟΣΠΗΛΙΟΣ NERAIDOSPILIOS
5 ΓΕΦΥΡΑ ΑΪΤΑΝΙΩΝ AITANIA BRIDGE
6 ΣΥΜΒΟΛΗ ΜΕ ΚΟΥΝΑΒΙΑΝΟ ΦΑΡΑΓΓΙ INTERSECTION WITH KOUNAVIANO GORGE
8 Km

5
ΜΟΝΟΠΑΤΙ: ΚΟΥΝΑΒΙΑΝΟ ΦΑΡΑΓΓΙ
TRAIL: KOUNAVIANO GORGE

Απόσταση: 10,9 χλμ. / **Διάρκεια:** 3 ώρες
Είδος μονοπατιού: Χαραγμένο μονοπάτι με βασική σήμανση. Προσοχή στον εντοπισμό της αφετηρίας γιατί δεν υπάρχει σαφής σήμανση
Βαθμός δυσκολίας: Μέτριος
Αφετηρία: *Πεζά* - εγκαταστάσεις βιολογικού καθαρισμού (35° 13.674'Β / 25° 12.219'Α) / **Τερματισμός:** *Μέσα Καρτερός* - νερόμυλοι (35° 18.745'Β / 25° 12.075'Α)
Τουριστικές εξυπηρετήσεις: Ταβέρνες, καφενεία και καταλύματα λειτουργούν στους *Κουνάβους* και στα γειτονικά *Πεζά* (έδρα του Δήμου)

Distance: 10,9km / **Duration:** 3 hours
Trail type: Well-trodden trail with basic markers. Be careful when locating the entrance, as it is not clearly marked
Difficulty: Moderate
Entrance: *Peza* (biological treatment plant) (35° 13.674'N / 25° 12.219'E) /
Exit: *Mesa Karteros* (water mills) (35° 18.745'N / 25° 12.075'E)
Amenities: Taverns, cafés and accommodation at *Kounavoi* and neighbouring *Peza* (seat of the Municipality).

Το *Κουναβιανό* φαράγγι είναι ο δεύτερος βασικός κλάδος του *Καρτερού* ποταμού. Στην έξοδό του συναντά τον δεύτερο παραποτάμιο κλάδο (το *Αστρακιανό* φαράγγι) για να καταλήξουν στη θάλασσα μετά από 5 χλμ.

Το μονοπάτι ξεκινάει από τις εγκαταστάσεις του βιολογικού καθαρισμού των *Πεζών*. Η πορεία ακολουθεί τις όχθες του ποταμού/φαραγγιού σε κατάφυτο μονοπάτι που έχει διαμορφωθεί με ξύλινα γεφυράκια και κιγκλιδώματα στα δύσκολα σημεία.

Κατά μήκος της διαδρομής συναντάμε ίχνη από πηγές, μικρά γεφύρια, νερόμυλους και κτίσματα, απομεινάρια μιας παλαιότερης εποχής.

Στο τελείωμα της διαδρομής στην βόρεια έξοδο του φαραγγιού, κοντά στην παραλία του *Καρτερού*, συναντούμε ένα από τα πλέον ενδιαφέροντα συγκροτήματα νερόμυλων της περιοχής.

Kounaviano Gorge is the second main branch of the *Karteros* River. At its end it meets the second tributary branch (*Astrakiano* Gorge) and together they end up at the sea, 5 kilometres later.

The trail begins at the biological treatment plant in *Peza* and follows the banks of the river/gorge along a lush green path; there are wooden bridges with railings at its hardest points.

Along this route there are traces of springs, small bridges, water mills and building ruins from times passed.

At the end of the route, at the northern exit of the gorge, near *Karteros* Beach, stands one of the most interesting watermill complexes in the region.

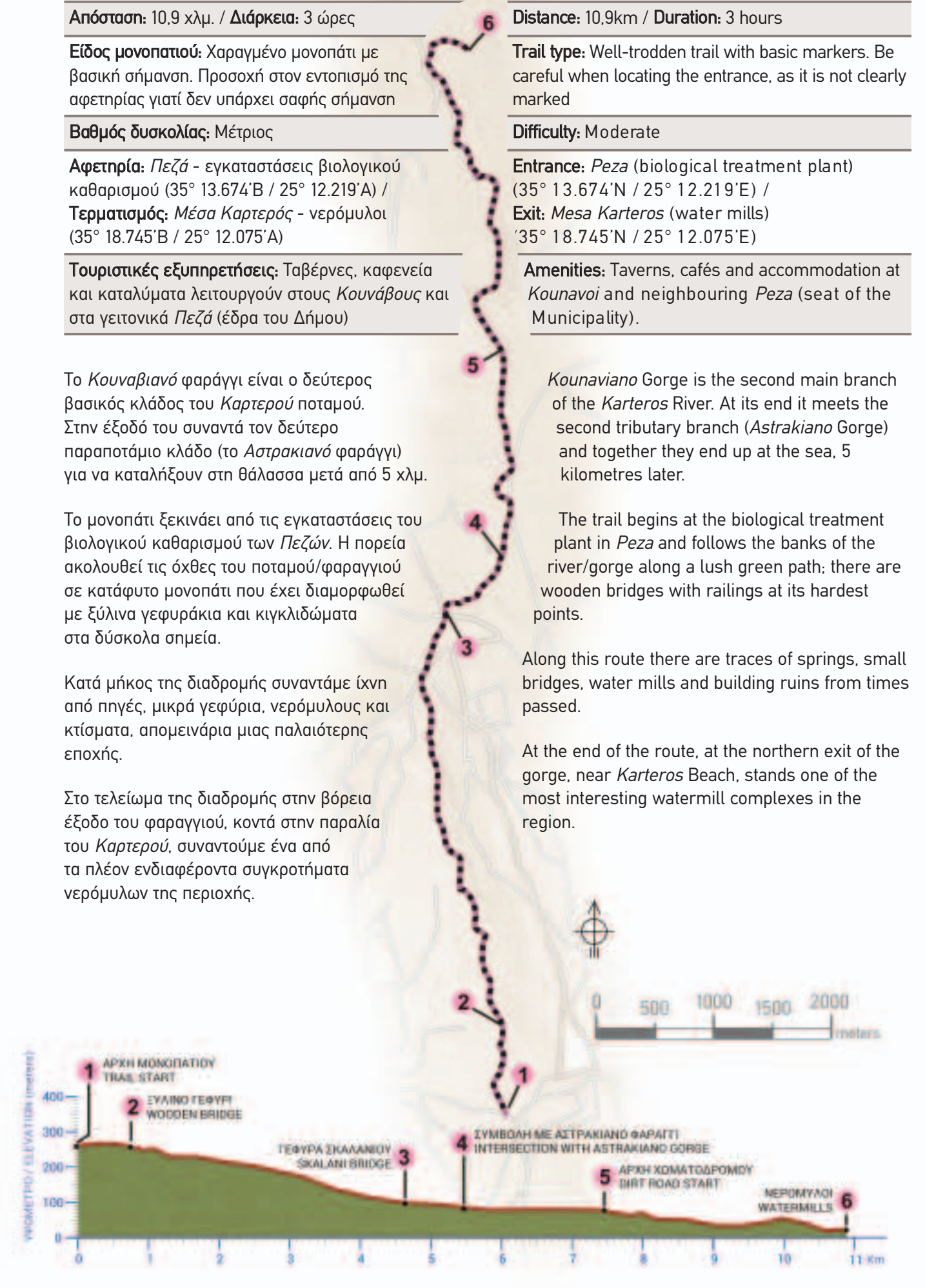
1
2
3
4
5
6
0 500 1000 1500 2000 meters
ΥΨΟΜΕΤΡΟ / ELEVATION (meters)
1 ΑΡΧΗ ΜΟΝΟΠΑΤΙΟΥ TRAIL START
2 ΞΥΛΙΝΟ ΓΕΦΥΡΙ WOODEN BRIDGE
3 ΓΕΦΥΡΑ ΣΚΑΛΑΝΙΟΥ SKALANI BRIDGE
4 ΣΥΜΒΟΛΗ ΜΕ ΑΣΤΡΑΚΙΑΝΟ ΦΑΡΑΓΓΙ INTERSECTION WITH ASTRAKIANO GORGE
5 ΑΡΧΗ ΧΩΜΑΤΟΔΡΟΜΟΥ DIRT ROAD START
6 ΝΕΡΟΜΥΛΟΙ WATERMILLS
11 Km

6
ΜΟΝΟΠΑΤΙ: ΦΑΡΑΓΓΙ ΣΠΗΛΙΩΤΙΣΣΑΣ
TRAIL: SPILIOTISSA GORGE

Απόσταση: 2,4 χλμ. (με επιστροφή) / **Διάρκεια:** 50 λεπτά
Είδος μονοπατιού: Χαραγμένο μονοπάτι με σήμανση
Βαθμός δυσκολίας: Χαμηλός
Αφετηρία / Τερματισμός: Οικισμός *Άγιος Βασίλειος* (35° 11.810'Β / 25° 11.281'Α) ή **Αφετηρία / Τερματισμός:** *Χουδέτσι* (35° 11.662'Β / 25° 10.861'Α)
Τουριστικές εξυπηρετήσεις: Ταβέρνες, καφενεία και καταλύματα λειτουργούν στον *Άγιο Βασίλειο*, στο *Χουδέτσι* και στα *Πεζά*. Το παλιό δημοτικό σχολείο *Αγίου Βασιλείου* παραχωρείται, κατόπιν συνεννόησης με τον πολιτιστικό σύλλογο, για κατασκηνωτές / στον *Άγιο Βασίλειο* λειτουργεί γυναικείος συνεταιρισμός μεταποίησης εξαιρετικής ποιότητας τοπικών προϊόντων

Distance: 2,4km (including the way back)
Duration: 50 min
Trail type: Well-trodden trail with markers
Difficulty: Easy
Entrance / Τερματισμός: Village *Agios Vasileios* (35° 11.810'N / 25° 11.281'E) or **Entrance /** **Τερματισμός:** *Houdetsi* (35° 11.662'N / 25° 10.861'E)
Amenities: Taverns, cafés and accommodation can be found at *Agios Vasileios*, *Houdetsi* and *Peza*. Travellers can camp in the Old Primary School building of *Agios Vasileios*, following arrangement with the Cultural Association / In *Agios Vasileios*; excellent quality home-made local products are on sale at the Women's Cooperative.

Τα πρανή ή και οι κοίτες των φαραγγιών υπήρξαν ανέκαθεν οι οδοί σύνδεσης οικισμών ή προορισμών, όταν δεν υπήρχαν οδικά δίκτυα. Το φαράγγι της *Σπηλιώτισσας* είναι ένα κλασσικό δείγμα οδού πρόσβασης από τον *Άγιο Βασίλειο* προς το *Χουδέτσι* και ανάποδα. Όχι τόσο από την κοίτη του ποταμού, που ήταν δύσκολα προσβάσιμη λόγω της άγριας βλάστησης, αλλά κατά μήκος μιας ήπιας παλιάς χάραξης που κινούνταν στο μέσον περίπου του δυτικού πρανούς του φαραγγιού και κατέληγε στο μοναστήρι της *Σπηλιώτισσας*. Σήμερα το μονοπάτι που έχει διανοιχτεί κινείται παράλληλα με την κοίτη, χάρη στα ξύλινα καγκελάκια, και σκαλοπάτια που κατασκευάστηκαν για να διευκολυνθεί η επισκεψιμότητα σε αυτό το μικρό, αλλά τόσο όμορφο φαράγγι.

Εάν βρίσκεστε στο *Χουδέτσι*, ακολουθήστε τις πινακίδες και κατηφορίστε από τα ξύλινα σκαλοπάτια μέσα στο καταπράσινο φαράγγι. Προς την έξοδο του μονοπατιού, κοντά στο χωριό *Άγιος Βασίλειος*, θα συναντήσετε το σιναϊτικό γυναικείο μοναστήρι της *Παναγίας της Σπηλιώτισσας*, από το οποίο παίρνει το όνομά του το φαράγγι. (Για επισκέψεις κατόπιν συνεννόησης, τηλ.: 2810-741370).

The slopes and beds of gorges have always been connecting routes leading to hamlets or destinations when there were no road networks. *Spiliotissa* Gorge is a classic example of an access route from *Agios Vasilios* to *Houdetsi* and back. Not so much from the bed of the gorge, which is difficult to access due to the wild vegetation, but along an old path that had been carved approximately along the middle of the western slope of the gorge, ending at *Spiliotissa* [Madonna of the Cave] Convent. At present, the trail that has been opened runs parallel to the bed, thanks to the wooden posts and steps created to assist visitors to this beautiful little gorge.

If you find yourselves at *Houdetsi*, follow the signs and head down the wooden steps into the lush green gorge. Towards the trail's exit, near the village of *Agios Vasilios*, you will find the Sinai Convent of *Panagia Spiliotissa*, which lends its name to the gorge (Visits can be arranged; Tel: 2810-741370).

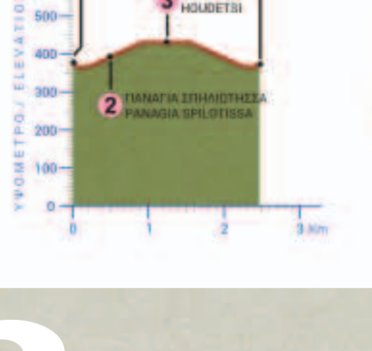

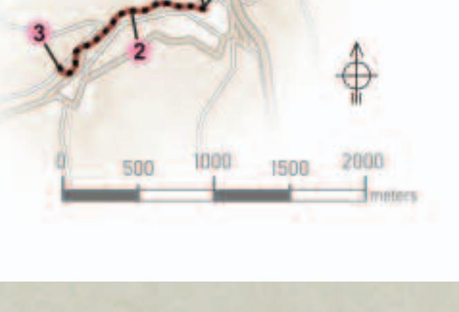

7
ΜΟΝΟΠΑΤΙ: ΡΟΤΑΣΙ - ΕΘΙΑ - ΡΟΤΑΣΙ (κυκλική διαδρομή)
TRAIL: ROTASI - ETHIA - ROTASI (circular route)

Απόσταση: *Ροτάσι-Εθιά*: 4,4 χλμ. / *Βορνό* φαράγγι: 5,3 χλμ/ **Διάρκεια:** *Ροτάσι - Εθιά*: 2 ώρες / *Βορνό* φαράγγι: 4 ώρες
Είδος μονοπατιού: *Ροτάσι - Εθιά*: Χαραγμένο μονοπάτι / *Βορνό* φαράγγι: Γιδόστρατα χωρίς σήμανση
Βαθμός δυσκολίας: *Ροτάσι - Εθιά*: Μέτριος / *Βορνό* φαράγγι: Υψηλός - σημεία εκτεθειμένα στο κενό
Αφετηρία / Τερματισμός: *Ροτάσι* (35° 0.542'Β / 25° 10.731'Α) ή **Αφετηρία / Τερματισμός:** *Εθιά* (34° 59.325'Β / 25° 11.563'Α)
Τουριστικές εξυπηρετήσεις: Ταβέρνα και καφενείο στην *Εθιά*. Ξενώνας Ενορίας *Εθιάς* για διαμονή με μικρό αντίτιμο, κατόπιν συνεννόησης με την ενορία (ρωτήστε στο χωριό). Κατασκηνωτικός χώρος διαθέσιμος στο κοινό στο κέντρο ενημέρωσης επισκεπτών στην *Εθιά* (στον προαύλιο χώρο του παλιού σχολείου της *Εθιάς* -πληροφορίες για το πώς μπορείτε να μείνετε, από το Δήμο). Καφενεία, παντοπωλεία και ταβέρνες στο *Ροτάσι* και *Μεσοχωριό*

Το μονοπάτι είναι ευδιάκριτο και ξεκινά μέσα από το χωριό *Ροτάσι*. Η διαδρομή είναι ανηφορική και περνάει από γεωλογικούς σχηματισμούς, όπως ο «*Τάφκος του Περιστερά*», μία εντυπωσιακή δολίνη βάθους 15-20 μ., που έχει προέλθει από κατάρρευση οροφής σπηλαίου. Συνεχίζοντας, περνάτε από το «*Ρούσο Εγκρεμό*», ένα σύμπλεγμα πτυχώσεων του ασβεστόλιθου που κορυφώνονται στη θέση «*Λαγκάδι στις Τρύπες*». Στην ίδια τοποθεσία υπάρχει πηγή νερού. Πιο πάνω το μονοπάτι διασταυρώνεται με το δρόμο τον οποίο αφήνετε πίσω σας και συνεχίζετε με κατεύθυνση προς *Εθιά*, όπου και τερματίζει το πρώτο τμήμα της διαδρομής. Στην *Εθιά* περάστε από το κέντρο ενημέρωσης επισκεπτών, όπου θα ενημερωθείτε για την προστατευόμενη περιοχή των *Αστερουσίων*, θα παρακολουθήστε ντοκιμαντέρ, θα προμηθευτείτε έντυπα, ενώ μπορείτε και να κατασκηνώσετε, αν το επιθυμείτε.

Για όσους αντέχετε, συνεχίστε την πορεία σας προς το φαράγγι της *Εθιάς* ή φαράγγι *Χαυγά* ή *Βορνό* φαράγγι. Πρόκειται για μια παλιά γιδόστρατα που πλέον δύσκολα διακρίνεται και που απευθύνεται σε ορειβάτες ή έμπειρους πεζοπόρους, γιατί κατά μήκος της υπάρχουν κάποια ιδιαίτερα επικίνδυνα τμήματα και δεν είναι εμφανή τα σημεία από όπου περνάει, (εάν διαθέτετε gps μπορείτε να πάρετε τις συντεταγμένες της διαδρομής από την ιστοσελίδα προβολής του Δήμου www.archanes-asterousia.gr). Για το μονοπάτι προς το *Βορνό* φαράγγι ακολουθήστε το δρόμο από το Κέντρο Πληροφόρησης, στρίψτε δεξιά στο δρομάκι αμέσως μετά το καφενείο και προχωρήστε ευθεία μέχρι να βγείτε στον επαρχιακό δρόμο *Εθιάς-Αχεντριά*, τον οποίο διασχίζετε για να συνεχίσετε μέσα από τα χωράφια με κατεύθυνση προς το φαράγγι.

Καθώς το μονοπάτι είναι παλιά γιδόστρατα, είναι πολύ εύκολο να το χάσετε, γι' αυτό ρωτήστε τους ντόπιους κτηνοτρόφους τοποθεσίες και τοπωνύμια όπως «*στο γαλανό χαράκι*», «*στ΄ Απατσανού το ρυάκι*» (πηγή νερού), το πλάτωμα «*ο Σταυρός*», «*ο Γέρο-τρόχαλος*» (ανοικτό μιτάτο), «*στο Σουβλωτό Μουρί*», «*στις Κάτω Πόρους*» με το γραφικό εκκλησάκι, «*στον Απάνω Πόρο*» με τις ασβεστολιθικές πτυχές, στο «*πλάτωμα του Κάστελου*», όπου πρέπει να δείξετε τη δέουσα προσοχή μια και αρχίζει και γίνεται επικίνδυνο λόγω της χαλικώδους πλαγιάς και που κορυφώνεται σε επικινδυνότητα μέχρι το επόμενο μεγάλο νεροφάγωμα. Η «*Σπηλιάρα*», μια μεγάλη βραχοσκεπή, που διακρίνεται από μακριά, σηματοδοτεί την έξοδο από το φαράγγι.

Το μονοπάτι τελειώνει στην κοίτη του φαραγγιού απ' όπου πρέπει να αρχίσετε να κατευθύνεστε προς τα δυτικά για να φτάσετε στο *Ροτάσι*. Πολλή προσοχή στα συρματοπλέγματα που θα συναντήσετε σε όλη την πορεία σας τα οποία, αφού ανοίξετε, θα πρέπει απαραιτήτως να κλείσετε αφού περάσετε... είναι ο άγραφος νόμος των βουνών σε όλη την Κρήτη.

Distance: *Rotasi - Ethia*: 4,4km / *Vorno* Gorge: 5,3km / **Duration:** *Rotasi - Ethia*: 2 hours / *Vorno* Gorge: 4 hours
Trail type: *Rotasi - Ethia*: Carved trail / *Vorno* Gorge: Goat path without markers
Difficulty: *Rotasi - Ethia*: Moderate / *Vorno* Gorge: Difficult - some stretches are along cliffs
Entrance / Exit: *Rotasi* (35° 0.542'N / 25° 10.731'E) or **Entrance / Exit:** *Ethia* (34° 59.325'N / 25° 11.563'E)
Amenities: Tavern and café in *Ethia*. The *Ethia* Parish Guesthouse offers accommodation at low prices, following arrangement with the Parish (ask at the village). A camping site is available to the public at the Information Centre of *Ethia* (in the *Ethia* old school yard - Inquiries at the Town Hall). Cafés, grocery stores and taverns at *Rotasi* and *Mesohorio*

The trail can be easily discerned and starts at *Rotasi* village. It follows an uphill route and passes through geological formations such as "*Tafkos tou Peristera*", an impressive doline that is 15-20m deep, created by the collapse of a cave roof. Continuing onwards, you will pass "*Rouso Egremo*", a complex of limestone ridges that climax at the "*Langadi stis Trypes*" location. There is also a spring there. Further along, the path intersects with the road, which you leave behind and continue towards *Ethia*, where the first part of the trail ends. At *Ethia* drop in at the visitor information centre, where you can find information on the *Asterousia* Mountain Range protected area, watch a documentary, pick up pamphlets, while you can also camp out if you wish to do so.

Those of you with the necessary stamina can continue onto Ethia gorge, also known as *Chavga* gorge or *Vorno* gorge. This is an old goat trail, suitable for mountain climbers or experienced hikers, as there are some rather hazardous stretches along the way and the path is not easily discernible (you can find the trail's coordinates for GPS at the Municipality website: www.archanes-asterousia.gr). To get to the *Vorno* trail follow the road from the Information Centre, turn right into the alley immediately after the café and head straight on until you reach the *Ethia-Achentria* country road, which you cross and continue through the fields, heading to the gorge.

As the path is an old goat trail, it is easy to miss, so ask local farmers about locations and place names, such as "*sto galano charaki*", "*st' Apatsanou to ryaki*" (water spring), "*o Stavros*" plateau, "*o Gero-trochalos*" (an outdoor stone-built dairy farm), " *sto Souvloto Mouri*", "*stis Kato Porous*" with the picturesque chapel, "*ston Apano Poro*" with its limestone ridges, "*platoma tou Kastelou*", where you have to be careful as the trail starts getting dangerous due to the gravel covered slope, which becomes even more dangerous before the next water-eroded patch [nerofagoma]. "*Spiliara*", a large rock shelter that can be made out from far away, marks the exit from the gorge.

The trail ends at the bed of the gorge, where you have to start heading west in order to reach *Rotasi*. Be careful of wire fences encountered throughout the route, the gates of which you must close behind you… it is an unwritten law of the mountains throughout Crete.

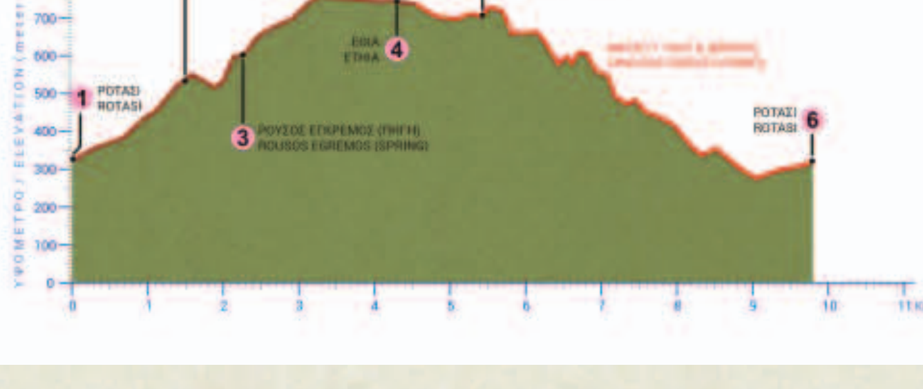

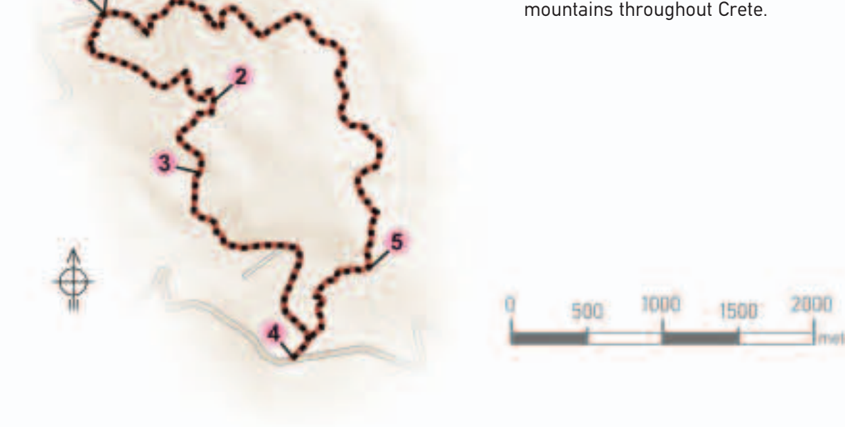

8
ΜΟΝΟΠΑΤΙ: ΠΑΡΑΝΥΜΦΟΙ - ΤΡΕΙΣ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ
TRAIL: PARANYMFOI - TREIS EKKLISIES

Απόσταση: 6,7 χλμ. / **Διάρκεια:** 2,5 ώρες (κατηφορική διαρκώς)
Είδος μονοπατιού: Χαραγμένο μονοπάτι με σήμανση
Βαθμός δυσκολίας: Μεσαίος
Αφετηρία: Ναός *Αγίου Παύλου* (34° 57.608'Β / 25° 7.170'Α) / **Τερματισμός:** Οικισμός *Τρεις Εκκλησιές* (34° 57.199'Β / 25° 8.128'Α)
Τουριστικές εξυπηρετήσεις: Καφενεία λειτουργούν στους *Παρανύμφους* και κατά την καλοκαιρινή περίοδο, ταβέρνες, καφενεία και καταλύματα στις *Τρεις Εκκλησιές*

Distance: 6,7km / **Duration:** 2,5 hours (downhill all the way)
Trail type: Well-trodden trail with markers
Difficulty: Moderate
Entrance: *Agios Pavlos* Church (34° 57.608'N / 25° 7.170'E) / **Exit:** *Treis Ekklisies* (34° 57.199'N / 25° 8.128'E)
Amenities: There are cafés at *Paranymfoi* and, in the summer, taverns, cafés and accommodation at *Treis Ekklisies*

Το μονοπάτι προσφέρει εξαιρετική θέα προς το *Λιβυκό* πέλαγος και τις ακτογραμμές των *Αστερουσίων*, που βυθίζονται απότομα στη θάλασσα σχηματίζοντας όρμους και θαλασσοσπηλιές μοναδικές στην Κρήτη.

Από την έξοδο των *Παρανύμφων*, προχωρήστε περίπου 1 χλμ. σε βατό χωματόδρομο μέχρι το βυζαντινό ναό του *Αγίου Παύλου* όπου παρκάρετε και ξεκινάτε την πεζοπορία στο καλοδιατηρημένο μονοπάτι που κατηφορίζει προς την ακτογραμμή.

Στη μέση περίπου υπάρχει πινακίδα που δείχνει προς *Τρεις Εκκλησιές* και προς *Μονή Κουδουμά*. Ακολουθείτε την πρώτη και παρακάτω συναντάτε το μεγαλύτερο φυσικό χαρουποδάσος στην Ευρώπη. Το μονοπάτι συνεχίζει παράκτια μέχρι τις *Τρεις Εκκλησιές* που είναι κτισμένες στην έξοδο του φαραγγιού του *Αμπά*.

Για την επιστροφή έχετε δύο επιλογές: (α) να έχετε από πριν μεταφέρει ένα αυτοκίνητο στις *Τρεις Εκκλησιές* για να ξανανέβετε στους *Παρανύμφους*, (β) να πεζοπορήσετε άλλο ένα τρίωρο περίπου ανηφορίζοντας από το μονοπάτι της «*Κλεισούρας*» προς στους *Παρανύμφους*. Η ανάβαση γίνεται σε μονοπάτι εμφανές αλλά αρκετά δύσβατο.

The trail affords an exceptional view of the *Libyan* Sea and the coastlines of *Asterousia* mountain range, which suddenly plunges into the sea, creating coves and sea caves that are unique in Crete.

From the exit to *Paranymfoi* head on for approximately 1 km on an easy-to-drive dirt road until the byzantine church of *St. Paul*, where you can park and start your hike on the well-maintained trail that leads down to the coastline.

About halfway down there is a sign pointing towards *Treis Ekklisies* and *Koudouma Monastery*. Follow the first sign and further along you will encounter the largest natural carob tree forest in Europe. The trail continues along the sea until *Treis Ekklisies*, built at the exit of *Abas* gorge.

To return, you have two options: (a) you can have arranged to have a car waiting at *Treis Ekklisies* so as to head up to *Paranymfoi*, (b) to hike another three hours uphill along the "*Klisoura*" trail towards *Paranymfoi*. The ascent follows a fairly visible trail, which, however, is rather rough going.

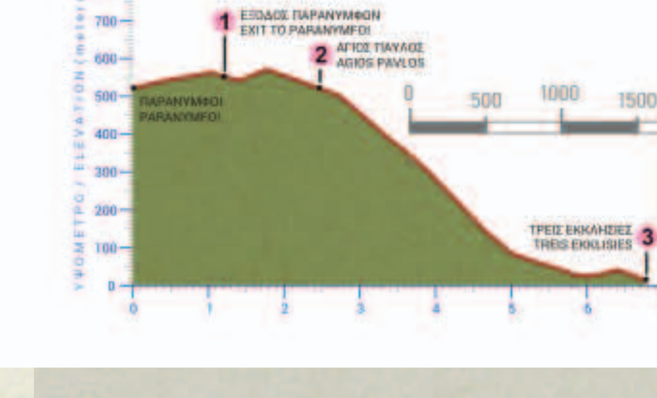

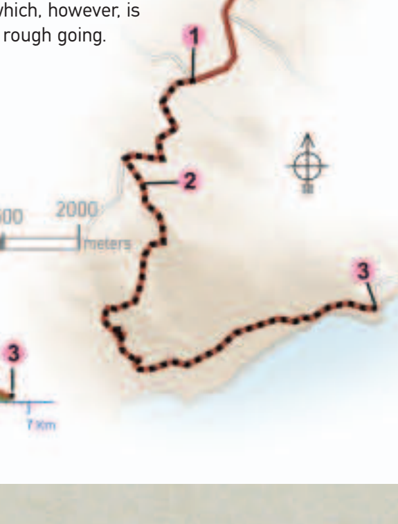

9
ΜΟΝΟΠΑΤΙ: ΛΙΓΙΟΦΑΡΑΓΓΟ & ΛΙΧΝΙΣΤΗΣ
TRAIL: LIGIOFARANGO GORGE AND LICHNISTIS

Απόσταση: 7,2 χλμ. / **Διάρκεια:** 3 ώρες
Είδος μονοπατιού: Γιδόστρατα και κοίτη φαραγγιού. Δεν διαθέτει σήμανση (πρέπει να έχετε gps με τη διαδρομή)
Βαθμός δυσκολίας: Υψηλός
Αφετηρία: *Αχεντριάς* (34° 59.422'Β / 25° 13.509'Α)/ **Τερματισμός:** *Πέρα Τσούτσουρας* (34° 59.051'Β / 25° 16.842'Α)
Τουριστικές εξυπηρετήσεις: Καφενεία στον *Αχεντριά*, ταβέρνες και εποχικά καταλύματα σε *Μαριδάκι* και *Τσούτσουρα*

Distance: 7,2km / **Duration:** 3 hours
Trail type: Goat path and gorge bed. No markings (GPS tracker is a must)
Difficulty: Difficult
Entrance: *Achentrias* (34° 59.422'N / 25° 13.509'E)/ **Exit:** *Pera Tsoutsouras* (34° 59.051'N / 25° 16.842'E)
Amenities: Cafés at *Achentrias*, tavernas and seasonal accommodation at *Maridaki* and *Tsoutsouras*

Από τον *Αχεντριά* ξεκινούν δύο φαράγγια: το «*Λιγιοφάραγγο*», που είναι ξερό και διασχίζεται με πεζοπορία, και ο «*Λιχνιστής*», που απευθύνεται μόνο στους λάτρεις του canyoning. Το πρώτο είναι πεζοπορικό αλλά στην κοίτη του υπάρχουν δύσκολες κατεβάσεις και σκαρφαλώματα. Το μονοπάτι ξεκινά λίγο έξω από τον *Αχεντριά*.

Πεζοπορείτε μέσα από χωράφια και ξερολιθιές ακολουθώντας τα ίχνη γιδόστρατας και σταδιακά μπαίνετε στην κοίτη του φαραγγιού που ακολουθείτε μέχρι την έξοδό του, στο *Μαριδάκι*. Προς το τέλος, τα δύο φαράγγια ενώνονται και καταλήγουν με ενιαία κοίτη στην παραλία. Λίγο πριν το τέλος του δεύτερου φαραγγιού, σχηματίζεται σειρά από πέντε καταρράκτες. Ο τελευταίος, ο *Λιχνιστής*, έχει πτώση νερού 60 μ. Εντός του *Μαριδακίου* υπάρχει πηγή νερού που συντηρεί την πλούσια βλάστηση από αιωνόβια πλατάνια και άλλα υδρόφιλα φυτά. Από την πηγή συνεχίζει ανηφορικό μονοπάτι με σκαλοπάτια που καταλήγει στον *Τσούτσουρα*.

Two gorges start in *Achentrias*: "*Ligiofarango*", which is dry and can be hiked across, and "*Lichnistis*", which is suitable only for canyoning lovers. *Ligiofarango* can be hiked but there are difficult descents and ascents along the bed. The trail starts just outside *Achentrias*.

Hike through the fields and dry stones, following the goat trail and you will gradually enter the bed of the gorge, which you follow until the exit at *Maridaki*. Towards the end the two gorges converge and end along a joint bed leading to the beach. Shortly before the end of the second gorge, there is a series of five waterfalls. The last one, *Lichnistis*, is 60m high. Within *Maridaki* there is a spring that preserves the rich vegetation consisting of century-old plane trees and other water-loving plants. There are steps heading up from the spring to *Tsoutsouras*.

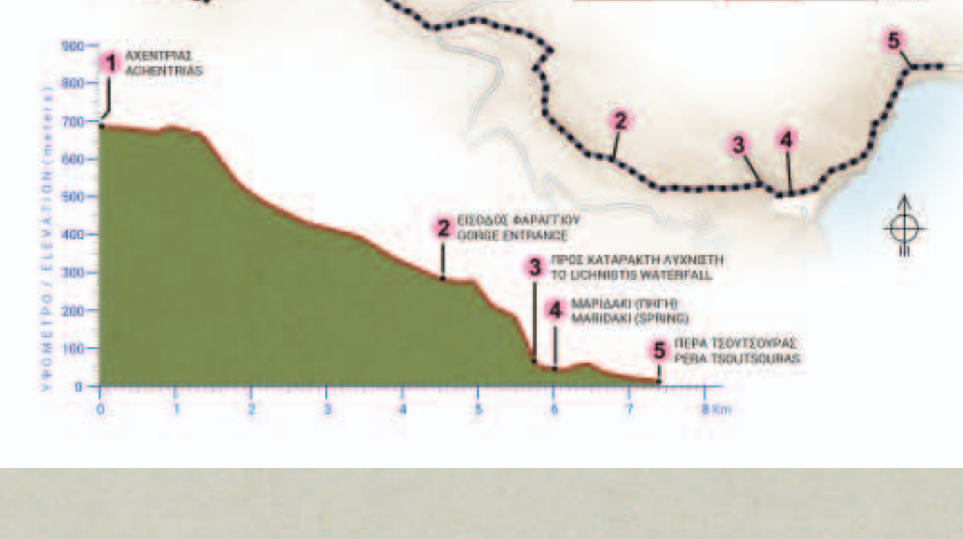
1
2
3
4
5
0 500 1000 1500 2000 meters
ΥΨΟΜΕΤΡΟ / ELEVATION (meters)
1 ΑΧΕΝΤΡΙΑΣ ACHENTRIAS
2 ΕΙΣΟΔΟΣ ΦΑΡΑΓΓΙΟΥ GORGE ENTRANCE
3 ΠΡΟΣ ΚΑΤΑΡΑΚΤΗ ΛΥΧΝΙΣΤΗ TO LICHNISTIS WATERFALL
4 ΜΑΡΙΔΑΚΙ (ΠΗΓΗ) MARIDAKI (SPRING)
5 ΠΕΡΑ ΤΣΟΥΤΣΟΥΡΑΣ PERA TSOUTSOURAS
8 Km

10
ΜΟΝΟΠΑΤΙ: ΑΧΕΝΤΡΙΑΣ - ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΗΤΑΣ
TRAIL: ACHENTRIAS - AGIOS NIKITAS MONASTERY

Απόσταση: 8 χλμ. / **Διάρκεια:** 3 ώρες
Είδος μονοπατιού: Γιδόστρατα χωρίς σήμανση
Βαθμός δυσκολίας: Μεσαίος. Απαιτείται σχετική εμπειρία στην πεζοπορία γιατί το μονοπάτι δεν είναι εμφανές
Αφετηρία: *Αχεντριάς - Στειρόμαντρα* (34° 58.938'Β / 25° 14.127'Α) / **Τερματισμός:** *Μονή Αγίου Νικήτα* (34° 57.956'Β / 25° 15.345'Α)
Τουριστικές εξυπηρετήσεις: Καφενεία στον *Αχεντριά*. Πηγή νερού «*Κεφαλοβρύση*», κελιά μοναχών ανοικτά για φιλοξενία κατασκηνωτών στη *Μονή Αγίου Νικήτα* (κατόπιν συνεννόησης με το μοναδικό μόνιμο κάτοικο της Μονής)

Distance: 8km / **Duration:** 3 hours
Trail type: Goat path without markers
Difficulty: Moderate. Experience in trekking is required, as the path is not clearly visible
Entrance: *Achentrias* (*Steiromantra*) (34° 58.938'N / 25° 14.127'E) / **Exit:** *Agios Nikitas Monastery* (34° 57.956'N / 25° 15.345'E)
Amenities: Cafés at *Achentrias*. "*Kefalovrysi*" spring, monk cells available for tourists at *Agios Nikitas Monastery* (following arrangements with the caretaker, the only permanent resident at the monastery)

Πρόκειται για ένα από τα πιο ενδιαφέροντα μονοπάτια των *Αστερουσίων* που ανέκαθεν συνέδεε τον *Αχεντριά* με τη *Μονή του Αγίου Νικήτα*. Ακολουθείτε το νοτιότερο χωματόδρομο που οδηγεί έξω από το χωριό και σταθμεύετε στην τοποθεσία «*Στειρόμαντρα*», όπου σταματά ο δρόμος. Από εκεί ξεκινάει η πεζοπορία με κατεύθυνση προς τα ΝΑ. Μόλις περάσετε το ύψωμα, μέσα από το «*Στενό Πόρο*», διακρίνετε την εποχική μικρή λίμνη «*Τούρκου Λάκκος*». Μετά τη λίμνη, ακολουθείτε πορεία προς τα ΝΑ, προσπαθώντας να εντοπίσετε τα ίχνη του παλιού μονοπατιού. Μέχρι το σημείο όπου ξεκινάει το απόκρημνο πρανές του μικρού φαραγγιού, ψάξτε σημάδια στους βράχους που θα σας διευκολύνουν. Από εκεί και κάτω, αραιώνουν, ενώ από ψηλά διακρίνεται η πράσινη λωρίδα του φοινικοδάσους που είναι ο προορισμός σας. Εκεί υπάρχει η «*Κεφαλοβρύση*» (πηγή νερού) και το ξωκλήσι του *Αγίου Αντωνίου*. Το μονοπάτι σταματάει στο χωματόδρομο που ακολουθείτε για να προσεγγίσετε το μοναστήρι του *Αγίου Νικήτα*, όπου μπορείτε να φιλοξενηθείτε, καθώς και την ερημική παραλία στην οποία οδηγούν σκαλοπάτια ακριβώς κάτω από το μοναστήρι.

This is one of the most interesting trails in the *Asterousia Mountain Range*, which has always connected Achentrias with *Agios Nikitas Monastery*. Follow the southernmost dirt road leading out of the village and park at "*Steiromantra*", where the road ends. This is where the hike starts, heading SE, up the rise through "*Stenos Poros*"; at the top you can make out the small seasonal lake, "*Tourkou Lakkos*". After the lake, continue heading SE trying to locate the traces of the old trail. Until the point where the steep slope begins, look for markings on the rocks that will make things easier for you. From then on, there are fewer markings; looking down you can make out the green strip of the palm forest that is your destination. It is where you can find "*Kefalovrysi*" [a water spring] and *Agios Antonios* Chapel. The trail ends at the dirt road that you must follow to reach *Agios Nikitas* Monastery, where you can spend the night, as you can also do on the deserted beach, which the steps immediately beneath the monastery lead to.

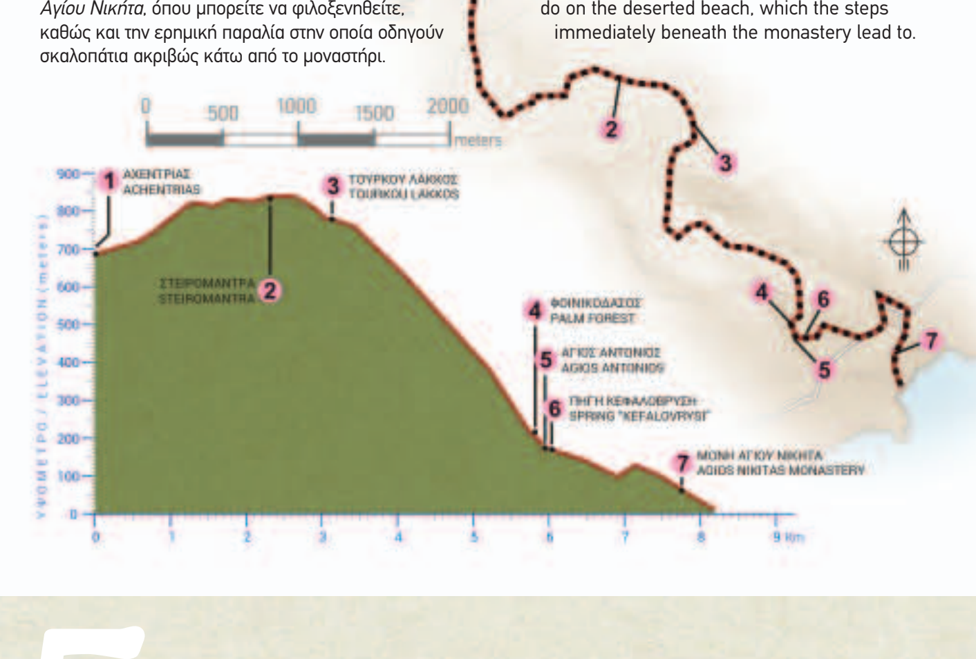
1
2
3
4
5
6
7
0 500 1000 1500 2000 meters
ΥΨΟΜΕΤΡΟ / ELEVATION (meters)
1 ΑΧΕΝΤΡΙΑΣ ACHENTRIAS
2 ΣΤΕΙΡΟΜΑΝΤΡΑ STEIROMANTRA
3 ΤΟΥΡΚΟΥ ΛΑΚΚΟΣ TOURKOU LAKKOS
4 ΦΟΙΝΙΚΟΔΑΣΟΣ PALM FOREST
5 ΑΓΙΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ AGIOS ANTONIOS
6 ΠΗΓΗ ΚΕΦΑΛΟΒΡΥΣΗ SPRING "KEFALOVRYSI"
7 ΜΟΝΗ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΗΤΑ AGIOS NIKITAS MONASTERY
9 Km

1
ΠΟΔΗΛΑΤΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ: ΚΥΚΛΟΣ ΑΡΧΑΝΩΝ
CYCLING ROUTE: ARCHANES CIRCULAR TOUR

Συνολική απόσταση: 21,7 χλμ. (Υψηλής δυσκολίας)
Αφετηρία / Τερματισμός: *Επάνω Αρχάνες* (35° 14.018'Β / 25° 9.523'Α)
Τουριστικές εξυπηρετήσεις: Ό,τι χρειαστείτε θα το βρείτε στις *Επάνω Αρχάνες* όπου εδρεύει και παράρτημα του δημαρχείου

Total distance: 21,7km (Difficult)
Entrance / Exit: *Epano Archanes* (35° 14.018'N / 25° 9.523'E)
Amenities: In *Epano Archanes*, where the Town Hall is also located

Η διαδρομή αυτή χαρακτηρίζεται από πολύ συχνές εναλλαγές κλίσης αλλά και μεγάλη ποικιλία τερέν και περιβάλλοντος. Με αφετηρία το χωριό *Αρχάνες* ξεκινάει ανηφορική διαδρομή για 3,7 χλμ., αρχικά μέσα από τα στενά του χωριού και ύστερα περνάει σε χωμάτινα κομμάτια.
Στο 5° χλμ διασχίζει τα καλντερίμια του χωριού *Καταλαγάρι*, ενώ στο 7° χλμ. περνάει μπροστά από την περιοχή *Βίγλα*. Αμέσως μετά η διαδρομή φτάνει στο χωριό *Χουδέτσι*, περνώντας μέσα από τα πλακόστρωτα στενά του και το καταπράσινο φαράγγι της *Παναγίας Σπηλιώτισσας*.
Λίγο μετά το φαράγγι διασχίζει έναν ελαιώνα και οδηγεί στο οινοποιείο Ταμιωλάκη και στους αμπελώνες του. Στο 14° χλμ. η διαδρομή βγαίνει από το μονοπάτι και περνάει από το σημείο που βρίσκονται τα ενετικά πατητήρια και από εκεί οδηγεί στην αρχή της τελευταίας ανηφόρας μήκους 3,8 χλμ. και κλίσης 4,2%. Στο τέλος της, είναι ο παλαιός Τούρκικος Δρόμος (*Μεσαρά – Ηράκλειο*) με μεγάλες πέτρες που σηματοδοτεί την έναρξη της κατάβασης για τερματισμό στις *Αρχάνες*.

There are numerous incline changes along this tour and a wide range of terrain and landscapes. A 3.7km uphill route starts at the village of *Archanes*, initially through the village's narrow streets and then on to dirt roads.
5 km of cycling takes you through the cobbled streets of *Katalagari* village, while at the 7th km point you will pass the *Vigla* location. Immediately after that the route reaches the village of *Houdetsi*, passing through its cobbled streets and the lush vegetation of *Panagia Spiliotissa* Gorge.
Shortly after the gorge you cross an olive grove that leads to the Tamiolakis Winery and its vineyards. At the 14th km the route heads off the trail and passes the Venetian grape stomping vats and from there it leads to the last 3.8km uphill stretch with a 4.2% incline.
The tour ends at the old Ottoman Road (*Mesara – Heraklion*), its large rocks marking the beginning of the downhill stretch that ends at *Archanes*.

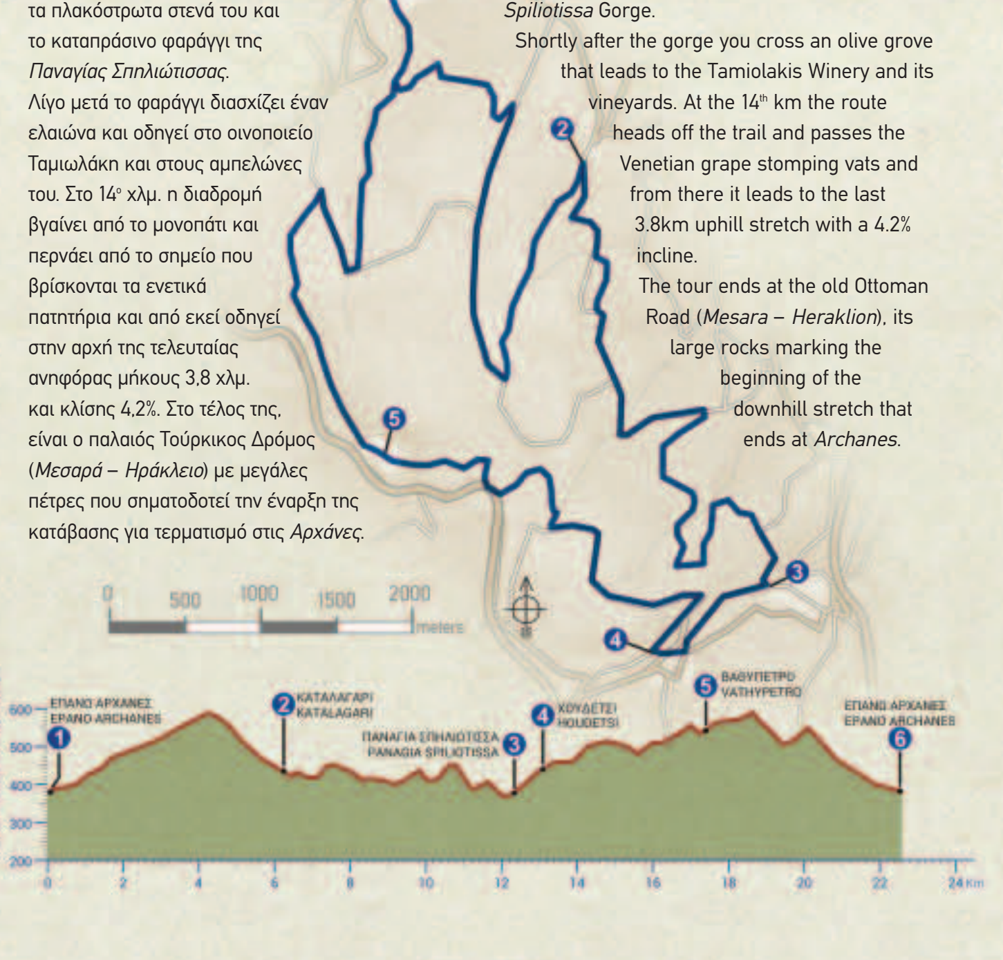
1
2
3
4
5
6
0 500 1000 1500 2000 meters
ΥΨΟΜΕΤΡΟ / ELEVATION (meters)
1 ΕΠΑΝΩ ΑΡΧΑΝΕΣ EPANO ARCHANES
2 ΚΑΤΑΛΑΓΑΡΙ KATALAGARI
3 ΠΑΝΑΓΙΑ ΣΠΗΛΙΩΤΙΣΣΑ PANAGIA SPILIOTISSA
4 ΧΟΥΔΕΤΣΙ HOUDETSI
5 ΒΑΘΥΠΕΤΡΟ VATHYPETRO
6 ΕΠΑΝΩ ΑΡΧΑΝΕΣ EPANO ARCHANES
24 Km

2
ΠΟΔΗΛΑΤΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ: ΚΥΚΛΟΣ ΠΕΖΩΝ
CYCLING ROUTE: PEZA CIRCULAR TOUR

Συνολική απόσταση: 12,8 χλμ. (Μέτριας δυσκολίας)
Αφετηρία / Τερματισμός: *Πεζά* (35° 12.932'Β / 25° 11.743'Α)
Τουριστικές εξυπηρετήσεις: Ό,τι χρειαστείτε θα το βρείτε στα *Πεζά*, όπου εδρεύει και το δημαρχείο

Total distance: 12,8km (Moderate)
Entrance / Exit: *Peza* (35° 12.932'N / 25° 11.743'E)
Amenities: In *Peza*, where the Town Hall is also located

Η διαδρομή ξεκινάει από το χωριό *Πεζά*.
Είναι ανηφορική για 1,6 χλμ. με μέση κλίση 3,7%, γρήγορο καθαρό χώμα και ένα ασφάλτινο κομμάτι.

Μετά από ένα ελαφρώς κατηφορικό χιλιόμετρο ακολουθεί σύντομη ανηφόρα, μέσης κλίσης 4,2%, που όμως περιέχει ένα δύσκολο κομμάτι 25μ. με σαθρό χώμα και μέση κλίση 20%.

Ακολουθεί ακόμα ένα γρήγορο, ελαφρώς κατηφορικό, χιλιόμετρο που οδηγεί στην τελευταία, αλλά απαιτητική, ανηφόρα μέσης κλίσης από 5,5% έως 8%, στο τέλος της οποίας η διαδρομή εισέρχεται σε στενότερο τεχνικό ευθειακό μονοπάτι με μεγάλες πέτρες και νεροφαγώματα.

Στη συνέχεια, μικρή άσφαλτος οδηγεί στην αρχή της κατάβασης, αρχικά με αφράτο χώμα και στροφές "S" και ύστερα γρήγορο πατημένο που φτάνει ξανά στην είσοδο των *Πεζών*, αφού έχει πρώτα περάσει από τα σοκάκια του χωριού *Καταλαγάρι*.

Κατά τη διάρκεια της διαδρομής το έδαφος αλλάζει συνέχεια από σαθρό πατημένο με μικρά χαλίκια, σε καθαρότερο με πατούρες και μύτες και σε νεροφαγωμένα κομμάτια με πέτρες και σημεία με χαμηλά κλαδιά ελιών.

The route starts in the village of *Peza*. It is uphill for 1.6 km with an average incline of 3.5%, quick clean dirt and an asphalt stretch.

After a slightly downhill kilometre there is a short uphill stretch, with an average incline of 4.2%, which, however, includes a difficult 25m section with loose dirt and a 20% incline.

Then there is a quick, slightly downhill kilometre, that leads to the last, and demanding, uphill stretch of an average incline between 5.5% and 8%, at the end of which the route comes to a narrower, technically challenging, straight path with large rocks and eroded tracks.

Then, a short asphalt stretch leads to the beginning of the descent, initially with powdery soil and "S" turns and then a fast, well-trodden track that once again takes you to the entrance of *Peza*, through the alleys of *Katalagari* village.

During your tour the terrain often changes from loose and well-trodden with gravel, to clearer patches with grooves and sharp edges, as well as eroded patches with rocks and low olive tree branches.

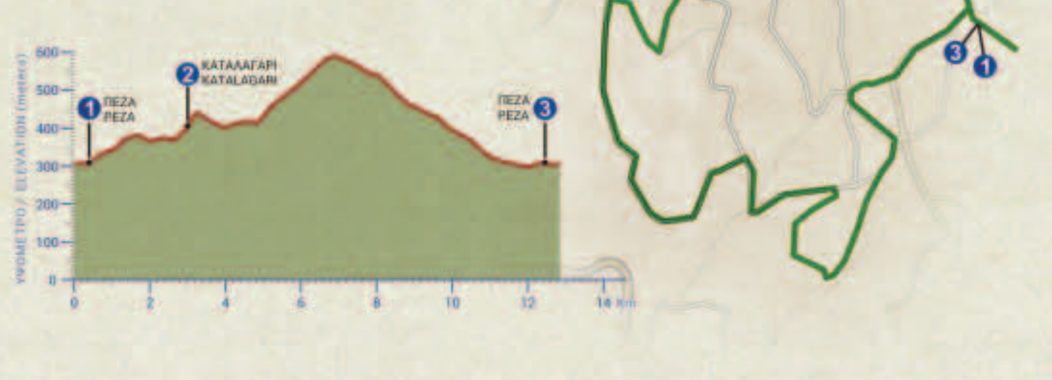

3
ΠΟΔΗΛΑΤΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ: ΚΥΚΛΟΣ ΠΥΡΓΟΥ - ΧΑΡΑΚΑ
CYCLING ROUTE: PYRGOS - CHARAKAS CIRCULAR TOUR

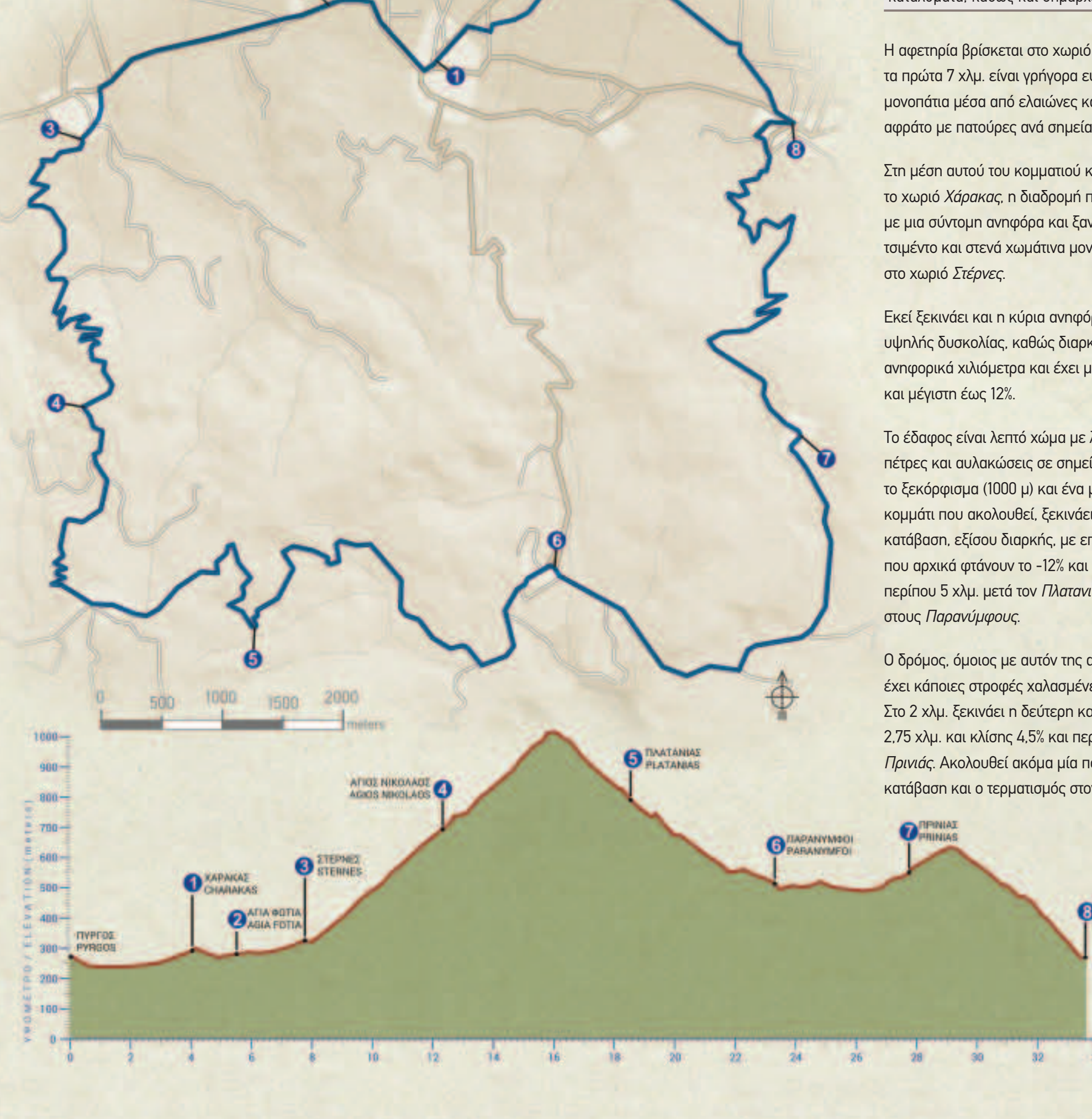

Συνολική απόσταση: 33,6 χλμ. (Υψηλής δυσκολίας)
Αφετηρία / Τερματισμός: *Πύργος* (35° 0.405'Β / 25° 9.152'Α)
Τουριστικές εξυπηρετήσεις: Ταβέρνες, καφενεία και καταλύματα, καθώς και δημαρχείο στον *Πύργο*

Total distance: 33,6km (Difficult)
Entrance / Exit: *Pyrgos* (35° 0.405'N / 25° 9.152'E)
Amenities: Tavernas, cafes and accommodation at *Pyrgos*, where the Town Hall is also located

Η αφετηρία βρίσκεται στο χωριό *Πύργος* και τα πρώτα 7 χλμ. είναι γρήγορα ευθειακά, σε στενά μονοπάτια μέσα από ελαιώνες και έδαφος κυρίως αφράτο με πατούρες ανά σημεία.

Στη μέση αυτού του κομματιού και διασχίζοντας το χωριό *Χάρακας*, η διαδρομή περνάει από άσφαλτο με μια σύντομη ανηφόρα και ξαναμπαίνει σε άγριο τσιμέντο και στενά χωμάτινα μονοπάτια, φτάνοντας στο χωριό *Στέρνες*.

Εκεί ξεκινάει και η κύρια ανηφόρα της διαδρομής, υψηλής δυσκολίας, καθώς διαρκεί 9 σταθερά ανηφορικά χιλιόμετρα και έχει μέση κλίση 7,6% και μέγιστη έως 12%.

Το έδαφος είναι λεπτό χώμα με λίγα χαλίκια, μικρές πέτρες και αυλακώσεις σε σημεία. Μετά το ξεκόρφισμα (1000 μ) και ένα μικρό επίπεδο κομμάτι που ακολουθεί, ξεκινάει η πολύ γρήγορη κατάβαση, εξίσου διαρκής, με επίσης έντονες κλίσεις που αρχικά φτάνουν το -12% και σταδιακά ισιώνουν περίπου 5 χλμ. μετά τον *Πλατανιά*, φτάνοντας στους *Παρανύμφους*.

Ο δρόμος, όμοιος με αυτόν της ανάβασης, έχει κάποιες στροφές χαλασμένες από τις βροχές. Στο 2 χλμ. ξεκινάει η δεύτερη και τελευταία ανηφόρα 2,75 χλμ. και κλίσης 4,5% και περνάει από το χωριό *Πρινιάς*. Ακολουθεί ακόμα μία πολύ γρήγορη κατάβαση για τερματισμό στον *Πύργο*.

Set off from the village of *Pyrgos*. The first 7km are fast and straight through narrow paths and olive groves, the terrain mainly powdery with scattered grooves.

Half way along this stretch, while crossing the village of *Charakas*, the route crosses an asphalt patch and after a short uphill section it returns to harsh cement and narrow dirt tracks, until the village of *Sternes*.

This is the starting point of the route's main uphill stretch; this is quite hard, as it is a 9km steadily uphill section of an average incline of 7.6% and a maximum incline of 12%.

The soil is powdery with some gravel, small stones and ruts at points. After reaching the top and crossing a small flat area that follows, an equally long and fast descent begins. It is long with intense slopes that start off at -12% and gradually level out 5 km passed *Platanias*, before arriving at *Paranymfoi*.

Similar to the uphill part, there are turns along the road that have been ruined by the rains. At the 27th km point starts the second and final uphill stretch, which is 2.75 km long and 4.5% steep and passes through the village of *Prinia*; this is followed by another very fast descent to the finish line at *Pyrgos*.

4
ΠΟΔΗΛΑΤΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ: ΑΧΕΝΤΡΙΑΣ - ΠΥΡΓΟΣ
CYCLING ROUTE: ACHENTRIAS - PYRGOS

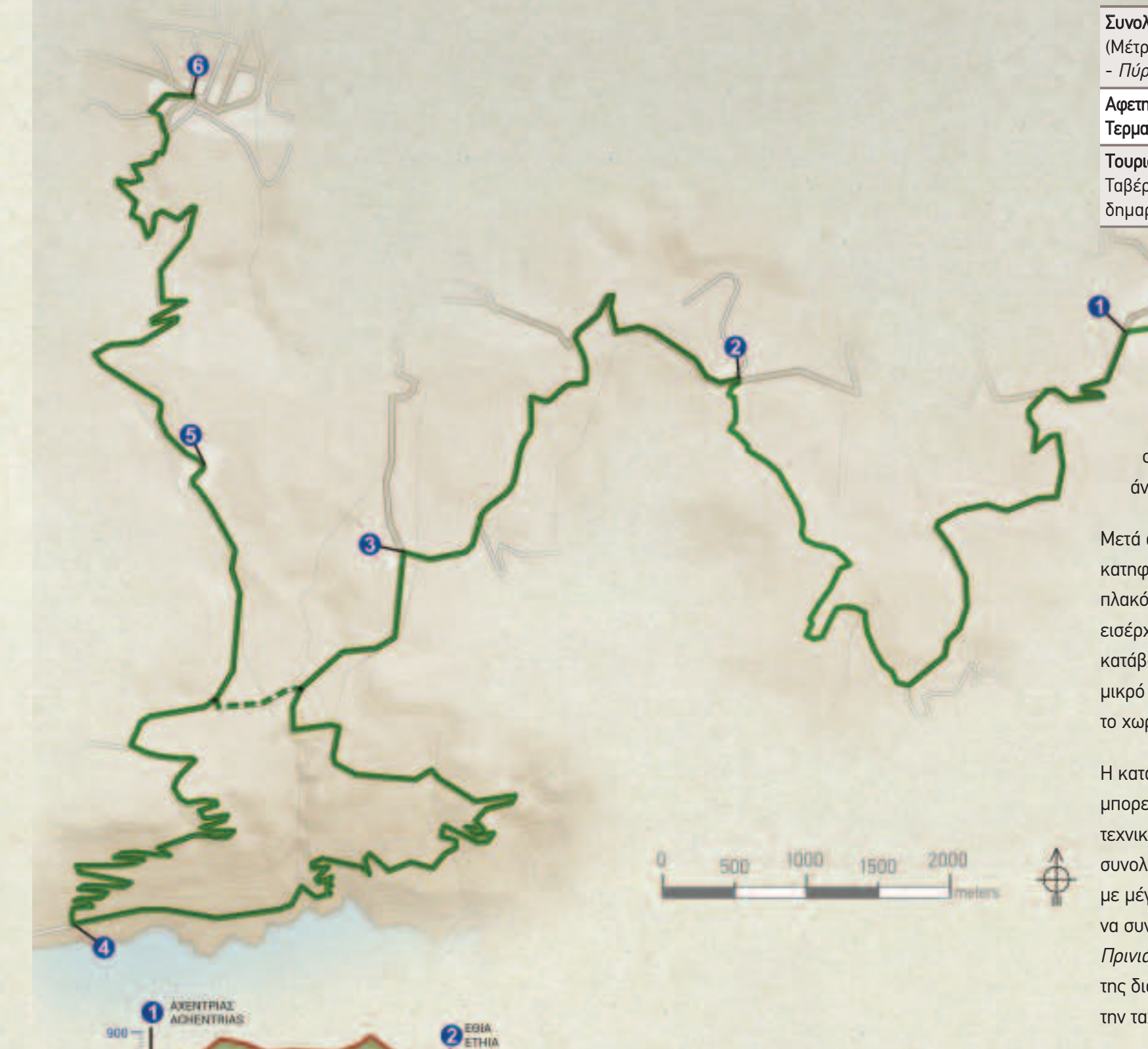

Συνολική απόσταση: *Αχεντριάς - Πύργος*: 22,8 χλμ. (Μέτριας δυσκολίας) / *Αχεντριάς - Τρείς Εκκλησιές - Πύργος*: 37,4 χλμ. (Υψηλής δυσκολίας)
Αφετηρία: *Αχεντριάς* (34° 59.454'Β / 25° 13.420'Α)
Τερματισμός: *Πύργος* (35° 0.405'Β / 25° 9.152'Α)
Τουριστικές εξυπηρετήσεις: Καφενεία στον *Αχεντριά*. Ταβέρνες, καφενεία και καταλύματα, καθώς και δημαρχείο στον *Πύργο*

Total distance: *Achentrias - Pyrgos*: 22,8km (Moderate) / *Achentrias - Treis Ekklisies - Pyrgos*: 37,4km (Difficult)
Entrance: *Achentrias* (34° 59.454'N / 25° 13.420'E)
Exit: *Pyrgos* (35° 0.405'N / 25° 9.152'E)
Amenities: Cafés at *Achentrias*. Taverns, cafés and accommodation at *Pyrgos*, where the Town Hall is also located

Η διαδρομή ξεκινά από τον *Αχεντριά*. Στην αρχή είναι ανηφορική 2,5 χλμ. με συνεχείς, αλλά σύντομες, παλινδρομήσεις κλίσεως που φτάνουν το 9%. Ακολουθεί ένα διαρκές, κυρίως επίπεδο κομμάτι σε πολύ πατημένο χώμα, με γρήγορες στροφές που σύντομα οδηγούν σε ένα εντυπωσιακό άνοιγμα στο 4° χλμ. με θέα το *Λυβικό Πέλαγος*.

Μετά από 6,3 χλμ. η διαδρομή αλλάζει σε διαρκώς κατηφορική, περνώντας μέσα και από τα πλακόστρωτα καλντερίμια της *Εθιάς*. Στη συνέχεια εισέρχεται για λίγο σε ταχύτατη ασφάλτινη κατάβαση πριν ξαναμπεί σε χώμα, αφήνει ένα μικρό φαράγγι από αριστερά και περνάει μέσα από το χωριό *Μουρνιά*.

Η κατάβαση συνεχίζει έως το 15° χλμ. όπου μπορείτε να επιλέξετε να στρίψετε αριστερά για μία τεχνική κατάβαση προς τις *Τρεις Εκκλησιές*, συνολικού μήκους 6,4 χλμ. και μέσης κλίσης 7,2%, με μέγιστη έως 11%. Μπορείτε επίσης να επιλέξετε να συνεχίσετε ευθεία έως τη δεξιά στροφή για *Πρινιά*, όπου ξεκινάει η τελευταία ανηφόρα της διαδρομής μήκους 3,1χλμ. και κλίσης 4,8%, πριν την ταχύτατη κατάβαση για τερματισμό στον *Πύργο*.

The route starts at *Achentrias*. It starts off uphill for 2.5 km with continuous, quick changes in incline, which reaches 9% at certain points. Then there is a continuous, mainly flat stretch of well-trodden dirt, with quick turns that lead to an impressive opening at the 4th km affording a view of the *Libyan Sea*.

After 6.3 km the route goes down a hill, passing through the cobbled alleys of *Ethia*, before entering a speedy descent on asphalt, and then re-entering the dirt, leaving a small gorge behind on the left and passing through the village of *Mournia*.

The descent continues until the 15th km where you can choose to turn left for a technically demanding descent towards *Treis Ekklisies*, down a 6.4km stretch of an average incline of 7.2%, and a maximum incline of 11%. You can also choose to continue straight on until the right turn to Prinia, where the last uphill stretch of the route, 3.1km at a 4.8% incline, starts, before the fast descent to the finish line at *Pyrgos*.

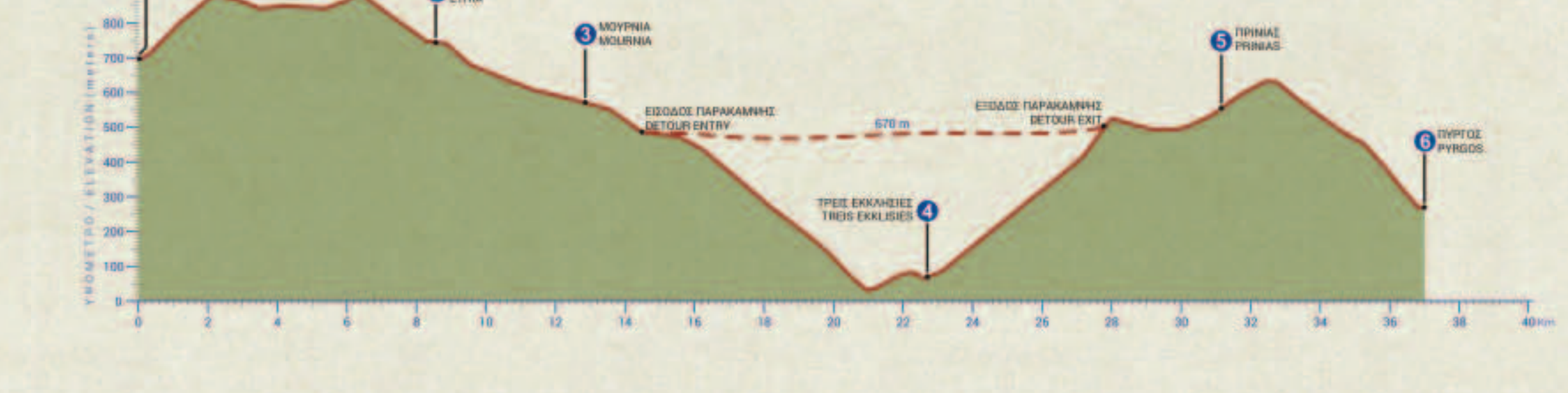

5
ΠΟΔΗΛΑΤΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ: ΚΥΚΛΟΣ ΑΧΕΝΤΡΙΑ
CYCLING ROUTE: PEZA (round route)

Συνολική απόσταση: 12,9 χλμ. (Μέτριας δυσκολίας)
Αφετηρία / Τερματισμός: *Αχεντριάς* (34° 59.422'Β / 25° 13.509'Α)
Τουριστικές εξυπηρετήσεις: Καφενεία στον *Αχεντριά*

Total distance: 12,9km (Moderate)
Entrance / Exit: *Achentrias* (34° 59.422'N / 25° 13.509'E)
Amenities: Cafés at *Achentrias*

Η διαδρομή ξεκινά μέσα από τον *Αχεντριά*. Ύστερα από 350 μ. στην άσφαλτο του χωριού, η διαδρομή αλλάζει σε φαρδύ πατημένο χωμάτινο δρόμο με χαλίκια, κυρίως επίπεδο για τα επόμενα 2,5 χλμ.

Εκεί, με φόντο τα επιβλητικά βουνά των *Αστερουσίων* και τις μαγευτικές παραλίες του *Τσούτσουρα* και του *Μαριδακίου*, ξεκινάει το πρώτο μισό της κυκλικής διαδρομής, περίπου 3,5 χλμ., κατηφορικό με γρήγορες αρχικά στροφές και πιο τεχνικό όσο η κλίση αυξάνεται σταδιακά και η διαδρομή εισέρχεται σε πιο στενά κατηφορικά μονοπάτια με μεγάλες πέτρες και νεροφαγώματα.

Ακολουθεί το δεύτερο μισό του κύκλου, με απαιτητική ανηφόρα 6 χλμ. και με μέση κλίση 5,1% και μέγιστη έως 9%. Τα τελευταία 2,5 χλμ. είναι ελαφρώς ανηφορικά μέχρι την επιστροφή στον *Αχεντριά*.

This route starts inside *Achentrias*. After 350m on the village asphalt, the route moves to a wide, well-trodden dirt road with gravel, which is mainly flat for the next 2.5 km.

There, against the backdrop of the imposing *Asterousia* Mountain Range and the enchanting *Tsoutsouras* and *Maridaki* beaches, starts the first half of the circular stretch, approximately 3.5km downhill, with quick turns and increasingly technically demanding patches, as the incline gradually becomes steeper and the route enters narrower downhill paths with large rocks and eroded terrain.

Then comes the second half of the tour with a demanding 6km uphill stretch at an average incline of 5.1% and a maximum of 9%. The last 2.5 km are slightly uphill until you arrive back in *Achentrias*.

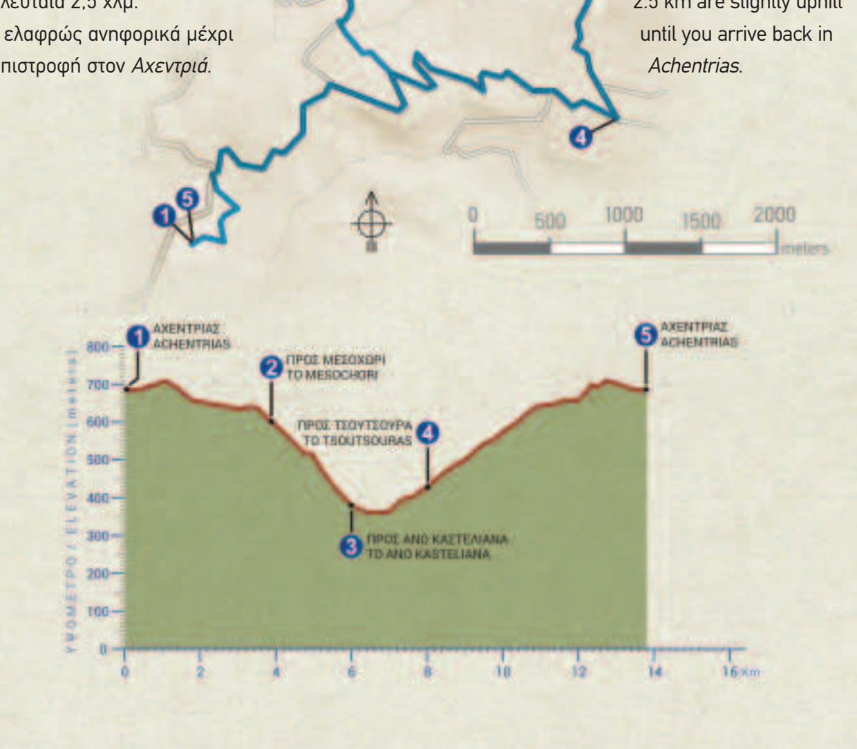
1
2
3
4
5
0 500 1000 1500 2000 meters
ΥΨΟΜΕΤΡΟ / ELEVATION (meters)
1 ΑΧΕΝΤΡΙΑΣ ACHENTRIAS
2 ΠΡΟΣ ΜΕΣΟΧΩΡΙ TO MESOCHORI
3 ΠΡΟΣ ΑΝΩ ΚΑΣΤΕΛΙΑΝΑ TO ANO KASTELIANA
4 ΠΡΟΣ ΤΣΟΥΤΣΟΥΡΑ TO TSOUTSOURAS
5 ΑΧΕΝΤΡΙΑΣ ACHENTRIAS
16 Km